PUBLIC LIBRARY
1 FEB 1956

No. 4—Vol.-LIV

Friday,
27th January, 1956

Registered at the G.P.O. as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

★

MAY HIS SPIRIT GUIDE US TO THE RIGHT PATH

★

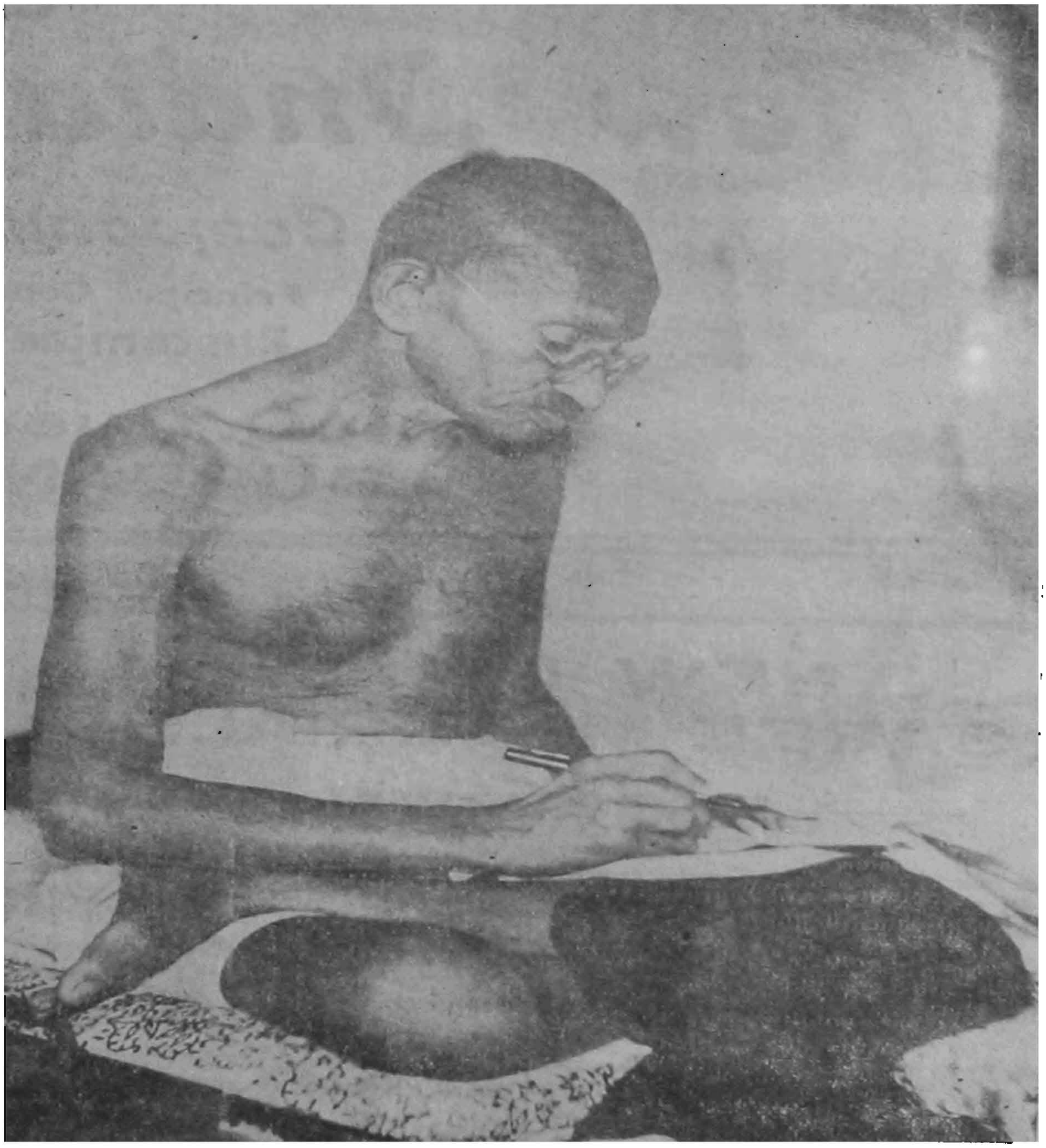

The theory of racial equality in the eyes of the law once recognised, can never be departed from, and its principle must at all costs be maintained—the principle, that is to say, that in all legal codes which binds the Empire together there shall be no racial taint, no racial distinction, no colour disability.—Gandhiji.

Today, of all days, the joy of giving is uppermost in every heart. The best thing to give to your enemy is forgiveness; to an opponent, tolerance; to a friend, your heart; to your child, a good example; to your father, deference; to your mother, conduct that will make her proud of you; to yourself, respect; to all men, charity; and to your loved ones?

Surely a NEW INDIA PROTECTION POLICY, the best of all Gifts.

THE PLEASURE OF GIVING IS YOURS, AND THAT OF SERVING YOU IS OURS.

The
New India Assurance
Company Limited

Principal Controlling Officers:
Rustomjee (Pty.) Ltd.

140, Queen Street,
DURBAN, NATAL.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

—JUST ARRIVED—

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd.	Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.	Georgette Jari Work Sarees All colours. £4-10-0
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.	Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.	**CHILDREN'S SCHOOL WEAR** Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks. Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.	
Coloured Georgettes 45" 3/11yd.	
BLOUSES Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices.	**CHAMPALS!** Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair; Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

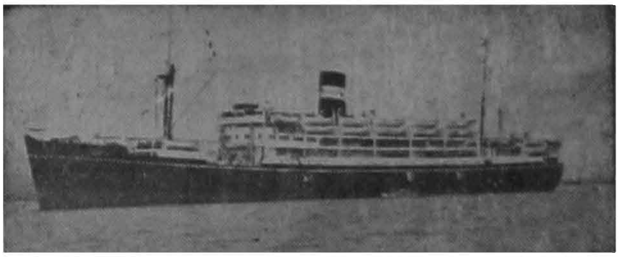

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Kampala due 28th Jan. Sailing 2nd Feb. 1956.
For Bombay via Karachi.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES: DURBAN TO BOMBAY

First Class single without food	£83—10—0
Second " " " "	55—0—0
Third Class Bunk	28—10—0
Muslim Special Food £11—10—0	Ordinary Food £4—17—6
Hindu Special Food £10—3—0	Ordinary Food £4—5—6

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.
Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 27TH JANUARY, 1956

The Mahatma And Free India

PEOPLE in India these days have their minds on two developments of profound significance not only for them but for the world. One of these is the death of Mahatma Gandhi on January 30, 1948 and the other is the declaration of India a republic on January 26, 1950.

Mahatma Gandhi's life was one continuous endeavour in search of the Truth. He died fighting for the Truth. Gandhi's conception of the Truth was very wide and yet unmistakeably clear. He did not distinguish between the Truth and Freedom. The one was the synonym of the other. Freedom was a vital condition for the survival of the human race. When he fought the British, he was not engaging in mere battle for power. He was not merely asserting injured Indian pride. It is true that these were ingredients in the struggle. But the central purpose of Gandhi was to widen the area of liberty in the world; to widen the area where conditions conducive to human survival prevailed.

Because he saw men and events from this perspective the liberation of India was neither the beginning nor the end of his mission. For him, if humanity in India had to survive, humanity everywhere had to survive. If men in India could survive only if they were free, men everywhere could survive only if they were free This is the real significance of Gandhi's message for India and for the world.

For this reason, India cannot become imperialistic without betraying the very foundations on which her freedom rests. India, because she chose to follow Gandhi, is committed morally to a course of conduct which forces her to recoil with horror from those who would oppress their fellowmen. But it also enjoins on her the obligation not to impose her will on others.

In fighting the British, then, Gandhi was merely correcting an error peculiar to the human species. The fact that he was an Indian and his oppressors Britishers was, in the final reckoning, altogether irrelevant. What mattered was that a human being in that part of the world known as India was the victim of an error of human beings in another part of the world which was known as Great Britain. Gandhi never for a moment blinded himself to the fundamental oneness of Man.

To us this explains the fact that on attaining independence, India became a sovereign independent republic within the British Commonwealth of Nations. A people which had based its whole struggle on the ideal of the fundamental oneness of Mankind could not tread the path of isolation once it was free to determine its own destiny. In their hour of victory the people of India made it clear for all to see that their fight for independence had not been motivated by malice towards Britain.

That attitude is of especial interest to us in South Africa. For, when the man of colour fights White domination, he is not motivated by malice towards his White fellowmen. He fights for the widening of the area of liberty in the nation's life; for the creation of conditions in which all human beings shall be free to lead full human lives. For this freedom the man of colour has the duty to fight with unyielding determination and know no rest until final victory. Man oppressed is Man exposed to the danger of extermination.

But if it is the duty of the non-European to give up his life itself in this fight, it is his duty too, when victory comes, to shower love and understanding on his fellowmen. He who fights for the Truth must not, in the hour of victory, abandon the path dictated to him by the demands of the Truth. At the turn of the century the Afrikaners were the darlings of the world because they stood for the Truth. To-day they have turned the whole world against them because they departed from the path of the Truth. When they fought for freedom, mankind was with them. But after victory they became the oppressors of their fellowmen. The result is that to-day they have lost favour among decent men and women. It will not be until they return to the path of the Truth that the world will change its views on them.

The men of colour must avoid the error into which the Afrikaners fell. Freedom for us must not mean a narrowing of the perspective from which we see men and events; it must mean that broadening of outlook which will enable us to find joy in free and wider associations with our fellowmen of all races.

MR. MANILAL GANDHI

THERE is no change in Mr. Manilal Gandhi's health but he is regarded to be responding satisfactorily to the medical treatment which he is receiving.

We will be grateful to anyone who will kindly send us news items such as Jokes, Short Stories, Recipes, Sports News etc. They will be of great help to us.

As we think of Mahatma Gandhi and India's becoming a republic we, in this country, must also remember that the challenge to us is not to fight hate with hate because to do that is not only to narrow down the area of liberty in the Union, it is to betray the very ideals for whose attainment we claim to be struggling.

If you have tried and met with defeat; if you have planned and watched your plans as they were crushed before your eyes, just remember that the greatest men in all history were the products of courage, and courage, you know, is born in the cradle of adversity.

—Lincoln.

A NEW AFRICANISM

THE Capricorn African Society has been established in the three territories of the Central African Federation, and in Tanganyika and Kenya. It is open to people of all races who accept the goal of a multi-racial society. Its purpose is to put forward suggestions from the inhabitants of each territory for the development of multi-racial, democratic government, based on a society in which merit (not colour) shall be the criterio and in which the preservation of civilised values (not "white supremacy" or "black domination") is the chief aim

The 'Economist' wrote recently: "The art of being submerged without actually drowning may be difficult; but it can be seen practised in the West Indies, where the black majority rules at the polls but the whites reign in society and business leadership." This lesson, which Africa needs so sorely to learn, is what the Capricorn Africa Society hopes to teach East and Central Africa.

When the Society was founded in 1949, it was almost wholly concerned with obtaining for the Rhodesias and Nyasaland — as well, later, for British East Africa — the material benefits of political and economic federation. This immediate objective explains why it received considerable white support, but practically none from Africans and Asians.

Quite the most remarkable thing about this group of men led by Col David Stirling, a famous war leader, is that they have now had the courage to admit that it was a "delusion" to suppose that political federation should precede the achievement of "unity and integration between the races in each territory;" and another delusion "to hope for the effective backing of European political leaders in Africa before "really widespread backing by the rank and file of *all* races for the aims of the Society." C A S. has, therefore, switched its main energies to the creation of real multi-racial comradeship between individuals of all races as a preliminary to working out together a programme for common citizenship based on a genuine non-racial African patriotism and an agreed high level of civilised standards.

This is claimed as a new approach to African problems, which overstates the case. What is really novel about C.A S is the ability of a group, then predominantly European, to yield gracefully to the pressure of non white public opinion, to admit an error in priorities and correct it in deference to non-white views In abandoning the insistence on federating territories politically and turning to the slower, less spectacular but far more fundamental task of re-building racial co-operation on a basis of mutual respect and social equality, the original members of C.A.S. have displayed a flexibility rarely found in white attitudes in Africa.

This cost them considerable, immediate white support. A recently published letter of resignation from a Kenya settler condemns "an ideology propounded by a group of visionaries far removed from my more simple and earthy conception of the

By
C. W. M. GELL

immediate needs of Africa," which is later described as "removing a narrow Colonial Office tutelage" (i e. giving white settlers "self government" over non-whites) But the Society has gained immensely in non white interest and support. Even more important, its ability to correct error holds out the promise that it will in time also redress certain remaining shortcomings in its present tentative programme.

Prominent among these shortcomings seem to be a rather too amateur approach to labour and wage policy and a discouragingly emphatic attachment to a common franchise with very high qualifications. A friendly commentator has gone so far as to say that "the policy of C.A.S. stands or falls with the establishment of a restricted franchise." The Society justifies this on the usual ground of avoiding the "chaos" to which an illiterate electorate must lead and insisting that "the ladder of opportunity" will be placed within reach of even the most backward to climb.

In fairness it must be stressed that the Society's policy, as distinct from its general aim, is not yet finalised and that there may be reasons—and even time—to advance by stages to universal suffrage, as most European countries did But events today move with much greater rapidity than they did in the 19th century. Africans have seen that the rich and privileged in India, Burma, Ceylon have submitted, as the British do at home, to the tyranny of "one man one vote." Neither the African masses nor an emerging African middle-class, which could organise the enfranchised masses, are likely to accept for long a restricted franchise or a fancy one with multiple votes as some propose. It is certain that Africa will insist with Sir Winston Churchill on claiming democracy of the universal adult suffrage type as "the worst possible form of government except all the others that have yet been tried." C.A.S. might as well amend at least its objective in this regard without delay.

For, if whites are to have any future in Africa, they must face courageously the task of constructive abdication from any exclusive or privileged position. This in a general sense C.A.S. is willing to do It opposes the colour bar in all its forms, though its retention of a "behaviour and manners bar" for hotels, a "cost bar" for cinemas (since we all have this, why mention it at all?) and a "linguistic bar" for shop counters oblige it to maintain a temporary colour bar for public swimming pools where a "hygiene and health bar" would be impossible to operate.

It condemns the S. Rhodesian common roll because it is inseparable from an economic colour bar which denies non whites the chance of earning the qualifications to vote. It regards European immigration designed to redress the numerical balance (as distinct from the importation of necessary skills till Africans can be trained in adequate numbers) as "an open declaration of racial warfare." It does not oppose Asian immigration if that is the wish of a government responsible to a multi racial electorate. It realises that Asian civilisation may have its contribution to make to the development of Africa, as well as European and Christian civilisation. It believes that its "Africanism" will be the least exclusive nationalism in the world because "it will bind in one common loyalty white black and brown." It looks forward to the day when colour consciousness will be so diminished that Europeans will regard an African Prime Minister as naturally as the Romans accepted non-white Emperors

The Society may well succeed in breaking through the rigidity of white attitudes throughout the territories between Nairobi and Salisbury.

REPUBLIC DAY MESSAGE

NEHRU ASKS INDIANS TO WORK FOR COUNTRY'S UNITY

New Delhi, Jan. 26

IN a Republic Day message to the Indian people, Prime Minister Nehru today asked them to work for the unity of India and for building up a socialist society.

Mr Nehru said: Six years have passed since the proclamation of the Republic of India—six years of toil and trouble and achievement. Even as I write this we see some disruptive forces in India forgetting the very basis on which this great republic stands and thinking and acting on narrow provincial lines, forgetting even the great lesson which Gandhiji taught us of a peaceful and co operative approach to our problems.

In the wide world we have gained some reputation for our peaceful and friendly approach to all nations and India's name is associated with the Panch Sheela —the Five Principle of international conduct and relationship.

We are on the eve of our second Five Year Plan, which we hope will take us a big step forward towards the socialist society of our aim. At this moment the reorganisation of States has upset equilibrium and cool thinking of some of our people This itself shows the difficulties we have to face and evils we have to counter. We have no fear of any external agency provided we tread the right path in our own country. We are determined to hold fast to that path and to our anchor and to face and overcome all obstacles that may come in our way.

Many years ago we took a pledge of independence. We redeemed that pledge. Let us on this Republic Day take another pledge to work for the unity of India and the progress of our people towards a socialistic society—a pledge which necessarily implies tolerance and co operation whatever the circumstances and the provocation.

It is our manifest destiny to build up this new and united India and raise the standards of our people so that each one of us might have full and equal opportunities of progress. To the realisation of that destiny we will dedicate ourselves anew on this day.

BELOVED LEADERS LAID ASIDE

IN spite of all the advances of modern knowledge there are mysteries which remain, one of the greatest being how difficult it is to understand the 'reasons why' for the ups and downs of health which affect all men. So often it seems that people are laid aside just when they are most needed; in fact the ancients coined the phrase that those whom the gods love die young.

Now in the year 1956, when the struggle for justice and righteousness seems to be entering in upon a new, fierce phase in South Africa, some of those who can be least spared are laid aside—let us remind ourselves of them, and in so doing link them up with the spiritual powers which control life more than some people are prepared to admit.

First of all there is the devoted editor of 'Indian Opinion' Manilal Gandhi who has now been unable to continue his work for two months, and has been warned that several more must pass before he can be allowed to think of activity again. At first caught by a sudden rush of blood pressure, followed by a stroke on one side, he is now under X-ray examination for a source of the trouble more deeply seated in the brain. Those of us who have had the joy and privilege of knowing Manilal for years realize what this must mean to the son of one of the world's creative leaders. We also know what it means to those who are missing him from the home, and who are struggling valiantly to keep alive the witness he created, and for which he has suffered so much.

Then there is Albert Luthuli, deposed chief, but still chosen president of the African National Congress. In two senses of the word is he laid aside; first of all by the ruthless edict of the Minister of Justice (!) who has acted under certain powers and has forbidden this truly great man to leave the confines of the magisterial area within which he resides. In addition, as most people know, Albert Luthuli struggles valiantly with ill health, caused also by high blood pressure.

Another champion of freedom who is laid aside by reasons other than health is Father Trevor Huddlestone C.R. When he can be least spared he is recalled to other work by obedience to a fundamental loyalty. He is veritably 'laid aside' by power over which he has no control. With him the sorrow of South Africans will be mitigated by knowledge of the fact that he merely moves from one sphere of usefulness to another. What many do not know is that he also lives constantly under the shadow of the other power to lay men aside—ill health. For most of the years he has shared the struggle in this country he has been tormented by a form of diabetis which demands of him continuous and rigid self-discipline. We implore him not to overtax 'brother ass' because there are many who hope and pray for his return.

Finally news now comes that another regular contributor to the columns of 'Indian Opinion' has had to go to hospital Christopher W. M. Gell has actually long been laid aside physically, but has used his bodily inactivity for a strength and vehemance of spiritual expression which few possess. Smiten round about a decade ago with polio melitis, while still comparatively young, and on the treshold of a most promising career, he had to leave India, the land he had grown to love, and came to live in South Africa. Although encased for two-thirds of every 24 hours in an iron lung, he nevertheless managed a stream of most important writing which has been published in three continents. On a characteristic postcard, no doubt dictated as the ambulance was waiting to take him away, he says "Am furious not to be able to answer SABRA's fulminations *at once*." And when you cannot, Christopher, who is there among us who can?

Yes, it is all mystery, so much so that those of us who remain—the lesser men who dream of the giants—wonder when we will see your like again; because the time is getting short, and storm clouds threaten. But we take courage from the thought of what you all have been, and NOW ARE.

The other great mystery which is sometimes called PRAYER may be variously interpreted, as it is exercised in a myriad ways. But can we ever get further than the fact that it is the outpuring of that LOVE which binds us one to another, and all to the ETERNAL.

So the struggle goes on: some are in the front, some to the sides, while some feel themselves to be hidden and of little use, but HE who plans the whole campaign knows just where he needs every son at each particular moment. And HIS name is ONE, that unity to which we shall all attain if we are faithful.

—A.W.B.

THE INDIAN IN THE UNION

The East London 'Daily Dispatch' writes as follows under the above caption in its issue of January 18:—

THE South African Bureau for Racial Affairs last week had a long session in Port Elizabeth when the main theme was the "Asia and Africa" question. The keynote was struck by Dr. Geyer, former High Commissioner in London, and the deliberations generally were more remarkable for the heat they engendered than for the light they diffused. According to Mr. van Heerden, Editor of Dagbreek, the seven hundred and fifty thousand Indians in Southern Africa already constituted the modern wooden horse within our South African Troy, while among the less provocative phrases used were illusions to the Indian as the "problem child" of this Continent.

Inevitably poor old Britain had to bear most of the blame for the Asiatic problem in this part of Africa. "The presence of Indians in South Africa was the result of a mistake made by the British in the last century," said Professor Bruwer, "and if this mistake could not be rectified it was South Africa's responsibility to convert a parasitic element of its population into a productive one," Considering the prosperous conditions of Natal at the present time and the fact that the Province is a not inconsiderable credit asset to the Union as a whole, Dr. Bruwer's remarks seemed a little ungracious. We should have liked to have heard him on the Union's own masterly inactivity towards this problem once the Act of Union insulated Natal (so far as the Indian problem is concerned) from the rest of South Africa and compelled the Garden Province to consume its own smoke. A great deal could have been done in forty years to reduce the Indian "menace" to manageable proportions if the Union as a whole had read the signs of the times with some measure of understanding. Today we frankly confess that the issue has all the ingredients of an international problem with a bellicose Mr. Nehru and and an equally bellicose Mr. Strijdom glaring at one another. But this need never have been the case, and the Union has a great deal with which it should reproach itself.

Nor do we see why the apostles of SABRA should get hot and bothered about the East Coast north of Natal. Dr. Bruwer said that the presence of a strong Indian element in East Africa was the result of direct encouragement by the British authorities. Even were this the case—we do not admit it—what has the Bureau to do with British policies so far afield? This country is very vocal when the sovereignty of the Union seems to be impugned by other Powers or organisations elsewhere. Is Britain to come cap in hand to Mr. Strydom when formulating her plans for Northern development? No doubt if the positions were reversed and Mr. Nehru suddenly became really belligerent towards the Union, the good offices of Downing Street would be invoked by Pretoria But that, of course, would be a horse of a far different colour!

Our Indian problem is a grave one, far graver than it was forty years ago. Today nine-tenths of our Asiatics in Natal are South African by birth and know no other homeland than this. There have been blunders made many times in the past eighty years: half of that time with a Union Government in power. But the problem will not be solved by vilifications across the Indian Ocean nor even by citing Britain as an accessory before the fact. Sober words by responsible men may help us a little. Wild and whirling ones will do no good at all.

Distin' Winter Pricelist of all Winter and Spring varieties of Bulbs, Flower and Vegetables Seeds. Free copy posted upon request to **Distin's Seeds Ltd., P.O. Box 2060, Johannesburg.**

African Viewpoint

Mr. Gell And The Liberals—II

By

JORDAN K. NGUBANE

ALTHOUGH I had been committed beforehand to the ideal of equal partnership and an organisation based on this principle, I did not join the Liberal Party for three main reasons which I considered good. The Liberal Party had pledged itself to a franchise policy which would have had the effect of relegating the African to the position of a second-class citizen. Secondly, I disliked the Liberal Party's insistence on "constitutional methods" in its declaration of principles. To me this was a condemnation in advance of the resistance movement, which I had supported. I could not understand what "constitutional methods" meant in a situation where the African had no constitutional means of ensuring respect for his wishes.

There was another reason why I did not rush to join the Liberal Party. I did not regard this reason as decisive then. To me membership of both the African National Congress and the Liberal Party at one and the same time was not compatible. On the one hand, although the ANC was committed to the ideal of equal partnership, the impression I got was on "the will of the majority." The majority was obviously African. I got the impression from long association with the movement, that there were two interpretations of the word majority in our ranks in the ANC. One meant the majority of the like-minded and the other meant the majority of the like-coloured. I belonged to the first group. With Apartheid laying so much stress on race, I could feel that the "Africa for the Africans" lobby was gaining ground.

I saw, in the development of the type of Pan Africanism to which the African National Congress was committing itself, a gradual rejection of the equal movement. Except for very brief periods when there was no alternative, I declined to accept office. I pointed out to my friends and the fact is well-known in the movement that I was hostile to the gradual process of infiltration by the Left. I did not think this could be fought on the public platform. And yet I was satisfied that if this process went on too far, Congress would not only be lost to equal partnership; it would turn in directions which were certainly not for me. To do my bit behind Luthuli to stop events drifting in this direction I remained inside the African National Congress in spite of my convictions. Inconsistency could be here, if Mr. Gell based his attacks on the facts. But his charges are not based on this.

There was a second, very personal reason why I stayed inside the movement. I had played decisive roles in persuading Mr. Luthuli to accept, first the presidency of the Natal Congress and then the National Presidency-general. He was not the type of man who joined a movement for gain. I had always known that to ask him to accept office would be one of the most difficult jobs Congress

My wife and I had been very intimately associated with some of the most dramatic climaxes in his political career. I knew him for a sound democrat; a good South African and a dependable servant of his fellowmen. I was impressed with the quality of his ideals and I knew he was the sort of fighter for liberty by whose side I could die happily. I accordingly gave him all possible support—barring accepting office in the me—that I would be leaving him in midstream if I left the ANC and joined the Liberal Party. I certainly believed it was in the public interest to stand by him. I believed my remaining in the movement was my own humble vote of confidence in him.

As Mr. Gell points out, somewhat doubtfully, I remain a member of the African National Congress—also for this reason. I still think membership of this body and the Liberal Party incompatible. But I still am of the opinion that I am wise to remain in the movement.

The point I have developed so far is why I remained in Congress.

While I pleaded with the ANC to see the Liberals in better light, and attacked anti-Liberal trends, I criticised publicly those policies in the Liberal Party which were stumbling-bloc to co-operation between the ANC and the Liberal Party: the short-sighted franchise policy; the commitment to "constitutional methods," the emphasis on getting to Parliament, etc.

I remember I became something of a hero when I did this. But my intention was not to be a hero. I had never aspired to be a hero anywhere. I emphasised, in my writings, that while I was critical of certain Liberal policies I did not want reforms made merely to dance to the ANC tune. The Liberals, I pointed out, had the duty to to strike out on their own because they had a role uniquely their own in the life of the nation. Nobody quarrelled with this view. Mr. Gell did not say I was reinforcing the "tory-liberals" then. So well endorsed were these views, in fact, that when the Natal executive arranged for a meeting between the representatives of the Liberal Party and Mr. Luthuli at Groutville, they asked me to come and participate in the talks. Which I did. In the discussions pointed out to Chief Luthuli when he spent an evening in my house that I saw in the weak line taken by the ANC towards the Communists a notice to me that I was no longer wanted in the movement. I pointed out also, in a way which could not be embarrassing to both of us, the reasons why I stayed in the movement; I wrote publicly in the Press, pointing to the danger of having the head office dominated by the Left.

The process did not stop. It has not stopped even now. In the face of these developments I felt I should do the thing in accord with my long-held convictions. I joined the Liberal Party. There were other, very important reasons why I joined the Liberal Party. But they are irrelevant for purposes of this discussion.

I had confidence in Mr. Luthuli and the quality of his ideals. I still have that confidence. I regarded him as a valued personal friend—as I still regard him. Consequently I felt obliged to tell him of my decision to join the Liberal Party. He raised no objection whatsoever. On the contrary, his attitude was one of encouragement; an attitude he subsequently confirmed in the presence of others on more than one occasion.

But my decision raised a storm in the movement. Smaller minds started a whispering campaign which suggested that by criticising the drift to the Left (which incidentally Mr. Gell had also criticised) I was doing what Swart was doing. In Johannesburg and elsewhere, I was branded as a "sell-out." It was said I had stabbed Congress in the back. But the final act of joining the Liberal Party was the logical culmination of a process of political evolution which had been going on for a long time within me. In that

facts very badly and as a result comes to conclusions which are as wrong and unfair to me as they come ill from a student of affairs of his standing.

I have always been for co-operation between the Liberals and the ANC but *not* at any price; I am for co operation now, but *not* at any price. If that helps the "tory-liberals" now it must have helped them when I first enunciated it; when I have reason to believe he agreed with me. But I think Mr. Gell is wrong to say it reinforces them because since I took up a position on the question of the Liberals and the ANC, there have been noteworthy Liberal moves in the direction of narrowing the gap between Congress and the Liberals, notably on the franchise question itself. If my views have had any effect on the "tory-liberals" as Mr. Gell suggests, it certainly has been in the direction of a more progressive policy. If the Congress Left wing, whose views tally closely with Mr. Gell's in this respect, wanted real co-operation between the ANC and the Liberal Party, we should be seeing note being taken of the changes going on in the Liberal Party's franchise policy, for example. That this is not the case might suggest that while there might be Liberals reluctant to co-operate with the ANC, there are also Congressmen who just have no desire to co-operate with anybody to the right of the Congress of Democrats.

I happen to know that this is the case. I have reason to know also, that Mr. Gell knows this too, For him to put the blame on me and the "tory-liberal" and partially blind himself to what is going on on the other side is as factitious as it comes ill of a mediator whose authority to comment on this matter rests on this objectivity.

In conclusion, I must point out that I have had to give the long historical background because Mr. Gell seems to have cared little for the salient facts behind my attitude to the ANC. I do not think this was his intention, but to ignore these facts reduces his otherwise noteworthy comments to a little more than a smearing tirade.

(To be Continued)

INDIA HAS NOT DRIFTED AWAY FROM INDEPENDENT POLICY

MR. NEHRU CLARIFIES IMPLICATIONS OF SOVIET VISIT

PRIME Minister Nehru said in New Delhi that it was strange that India's friendship with China and the Soviet Union was being interpreted in some western countries as hostility towards them. These people thought that by welcoming the Soviet leaders, India had drifted away from some countries and got herself tied up with others. This was entirely wrong.

Mr. Nehru made the statement at a public reception to Madame Soong Ling Ching, Vice-President of the Standing Committee of China's Peoples Congress (Parliament), who is now visiting India,

He said: "I want to make the solemn declaration that India has no enemies. She is hostile to none and is friendly to all, whatever their political ideologies and economic systems."

India, he added, was determined to have close relations with her great neighbour China. In the past ten years, the world had seen many ups and downs. India and China had become free like most other Asian countries. These countries had the right to fashion their destiny according to their own ideas. No country had the right to interfere in their internal or external affairs. The time was past when affairs of Asia could be decided by Europe However, some nations had not appreciated the change in the spirit of Asia.

The exclusion of China from the United Nations, Mr. Nehru went on, had generally weakened the world organisation and lessened its authority. It was strange that a country with one-third of the world's population did not seem to exist in the eyes of some governments. If these powers had faced facts and recognised China, the disastrous war in Indo-China could have been avoided and also many of the difficulties facing South East Asia.

Mr. Nehru expressed regret that Outer Mongolia and Japan had not been admitted to the U.N. along with 16 other countries which had been accepted. It was his hope that they would soon become members. Outer Mongolia was an independent country and within the next few days India would establish diplomatic relations with it.

Receptions had earlier been given to Madame Soong by the Vice-President of India, Dr. Radhakrishnan, and by the Prime Minister.

OBITUARY

Death Of Mr. I. M. Lockhat

Mr. Ismail Mohamed Lockhat, aged 52, died at the St. Aidan's Hospital shortly after he was knocked down by a motor car in West Street while on his way to the Mosque for the evening prayers on Saturday, the 21st.

Mr. Lockhat was a prominent and well respected Durban Indian, and a director of Lockhat Bros. and Co. (Pty.) Ltd., and its associated companies.

The funeral service was held at the Grey Street Mosque on Sunday morning and the burial followed at the Brook Street Cemetery.

Our heartfelt sympathies are extended to his widow, a son and six daughters who mourn their loss.

Death Of Promising Indian Student

The funeral of the late Annaanya Pillay, 17-year-old daughter of Mr. and Mrs. T. V. R. Pillay, who died as a result of an accident recently, took place at the Gladstone cemetery and was largely attended. Mr. K Chetty of Durban conducted services at the home and at the graveside, assisted by a girl's choir from the local Hindu Vedic Sabha School. Mr. Raman Naidoo expressed the family's thanks for the expressions of sympathy.

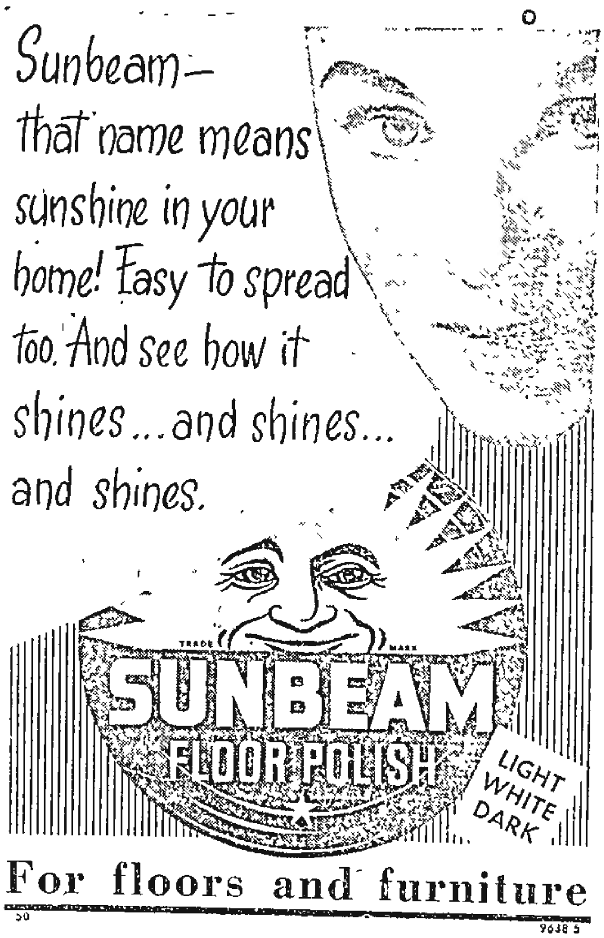

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, January 20.

BOMBAY WILL BE RULED BY CENTRE

ONE of the most knotty problems for the Congress Working Committee and the Government of India is the reorganisation of States. It has created terrible interest and various states are on the verge of acute quarrels amongst themselves. Some such problems have faced Bengal, Bihar, Bombay, Gujarat, Maharastra, Tamilnad, Andhra, Punjab etc. Recommendations of the States Reorganisation Commission have been generally accepted and approved by the Government as well as the high command of the Congress Working Committee. But their recommendation for formation of a bilingual state of Bombay with Maharastra, Gujerat, Saurastra and Cutch was rejected by Maharastra. They demanded that all Marathi-speaking areas should be together like all Gujarati-speaking areas. But this would give Maharastrians a majority of more than 63 per cent while Gujaratis will be a minority of about 30 per cent. So Gujerat rejected it and this position has created a deadlock which took two months of high command's precious time and energy. Now for once it has been ended. High Command has decided that Gujarati speaking areas will constitute Gujerat while Marathi speaking areas will constitute Maharastra. Bombay will be administered by the centre with several more powers for the Corporation. It is very likely that this decision will be rejected by Maharastrian political parties and for some time Bombayites will have a very rough time.

Congress Session At Amritsar

The next and sixty-first session of the Indian National Congress will be held at Amritsar in the second week of February. Three thousand members of the reception committee unanimously elected Giani Gurumukhsingh Musafir, a veteran Congress worker, as chairman of the reception committee. General secretary of the reception committee Mr Ramkishen said in his report that the committee was trying to make the best arrangements for the session. The session will be held at a special Shamiana and the place will be named as Shahidnagar. Shahidnagar will be ready by the end of January. A separate station of 500 kilowatts power has been installed in the pandal and a special pipe line for water supply is being laid. The Prime Minister, the Congress president and other high dignitaries will be housed in 35 bungalows which will be obtained by the Congress committee. These bungalows will be well furnished and equipped with telephones and other conveniences. The Ranjitsingh palace and other educational institutions will house the delegates. All educational institutions will remain closed from 5th to 13th February. More than 400 foreign and Indian press representatives also will be accommodated suitably. Special teleprinter lines and postal facilities were being arranged for complete news coverage of the proceedings. 2225 volunteers of the Congress Sena Dal including more than 800 lady volunteers have been drafted for the session. A grand industrial exhibition consisting of more than 1400 stalls was being opened simultaneously with the proceedings of the Congress.

12 Crores Co-operative Movement For Bombay

Second five year plan of Bombay State envisages an expenditure of Rs. 12 crores for co-operative movement in Bombay State. Out of this more than 7 crores will be provided for rural and agricultural development and 4 crores will be provided for cottage industries. Over and above this amount Reserve Bank also will arrange for five crores of rupees for rural credit and All India Khadi and village industries board will provide two crores for state village industries. A scheme for co-operative training, education, and propaganda has also been drafted at a total cost of forty lakhs. This scheme visualises training of block level workers in the National extension service areas in the subject of co-operative marketing processing and farming.

Shah Of Iran's Visit

Recently rajah of Saudi Arabia and Prime Minister of Indonesia toured India extensively and they had hearty receptions from all sections of Indians all over the republic. Relations of Indian Government and Indian people with Muslim nations are getting stronger and better everyday. In wake of these two visits now it has been officially announced that His Imperial Majesty Shah of Iran Mahommed Rajashah Pahlevi and Her Majesty the Queen of Iran have accepted the invitation of the President of India to visit India. They will arrive in Delhi on February 16 and will tour the country for three weeks.

Bankworker's Strike

Bankworkers all over India in Delhi, Madras, Bombay, Calcutta and even small towns like Ahmedabad, Lucknow and Hyderabad staged a two day strike. Out of 65,000 workers more than fifty per cent remained away from their offices inspite of appeals from highest quarters. Their grouse is against award of Justice Gajendra Gadkar and this award leads to a cut in dearness allowances of some of these workers. While the award on the whole is beneficial to a majority of bankworkers reduction in the emoluments of a minority has led to this strike on 6th and 7th of January. More than dozen bankleaders were arrested in Calcutta for this illegal strike. But now their leader Prabhat Kar has appealed for a conference between government workers and bankers to iron out a settlement.

Refugees From Diu Cases Withdrawn

Government of Saurastra decided to withdraw cases pending against some refugees who came from Diu to UNA without necessary permits and insisted on staying in India. Large number of these refugees came out because conditions in Diu were very difficult and food etcetra were getting more and more costly. There was no business also there. As they came to India without necessary permits they were prosecuted under foreigner's registration act. They pleaded before Saurastra government that if they went back to Portuguese territory they will be persecuted and on human grounds they wanted help and exemption from Saurastra to allow them to stay in India. Government has now decided to withdraw cases pending against them.

Saurastra state has also decided to form a state transport corporation. All passenger transport will be controlled for the present by this corporation. Later on goods transport also will be nationalized.

100 Gandhi Ghars To Be Built

The All-India Gandhi Memorial Committee has decided to construct 100 Gandhi ghars at a cost of Rs. 2 million in different parts of the country to perpetuate the memory of Mahatma Gandhi.

Soviet Stand On Goa Hailed

The Prime Minister declared last week at Agra that there could be only one answer to the question of Goa and that was that Portuguese rule there must end and Goa must become free.

Referring to the suggestion made by "some foreign friends" that the recent statement of Soviet leaders supporting India's stand on Goa and Kashmir did not please even Mr. Nehru, he said: "It is foolish to think that I or any of us did not like these statements."

Islamic Republic Of Pakistan

Pakistan will be known as the 'Islamic Republic of Pakistan" and only a Muslim can be Head of State, according to the country's new draft constitution released to the Press on January 8.

The draft provides that no law shall be enacted which is repugnant to the injunctions of Islam as laid down in the Holy Koran and the Sunnah.

First Indian Atomic Reactor

The establishment of atomic reactors in India, using thorium for "breeding" as a power-generator, was envisaged as an attractive, through possibility by Dr. H. J. Bhabha, noted Indian atomic physicist.

Scouts And Guides Commissioner Dies

Mr. Shri Ram Bajpai, National Commissioner, Bharat Scouts and Guides died at Allahabad. last week.

Indian Press Praised

Mr. K. M. Panikkar told newspaper editors of India in Calcutta last week that a country's Press was "as much a part of its constitutional set-up as its Parliament, courts and other institutions."

'HINDUSTAN TIMES' ON APARTHEID IN SOUTH AFRICA

Commenting on the Union Government's discriminatory legislation the 'Hindustan Times' observes:—

DESPITE warning and opposition, the Strijdom Government is going ahead with its plans to enforce Apartheid in all spheres of South Africa's life. The speech (by the Governor-General in the Union Parliament) gave a clear indication that coloured voters are to be removed from the common roll and the sovereignty of Parliament is to be asserted. Since the Senate has already been enlarged and the packed clauses of South Africa, that require a two-thirds majority in the House before the voting rights of coloured people are revised may be expected to be replaced, the political strife that began with the introduction of the Senate Act will thus be continued.

This struggle over the Constitution, however, has little interest for the coloured people since these are not divided where the racial problem is concerned. They are behind the policy by which their own supremacy is being ensured. Under the Population Registration Act, every one is required to carry an identity card—the intention being to make sure that members of all races are kept segregated. This can be used against people of Indian origin to drive them out of the country. These measures have already affected the Union's economy besides embittering life for its non-white citizens. Further strife is not likely to improve the situation. There may be, on the other hand; a real danger of differences leading to violence as it happenened in other parts of Africa. In their blind pursuit of racialism, the whites, however, are neither afraid of constitutional chaos nor of any other consequences.

Indians have been in South Africa for 95 years—over 90 per cent of them are African-born. Ever since they went there they have been helping in the development of the country's commerce and industry. If they are not ruined by inhuman laws they can enrich both the economy and the culture of South Africa. But the whites, instead of redressing their disabilities, are advocating payment of higher subsidies to persuade them to return to India. It is obvious that these race maniacs are not even conscious of new trends in the world. Even in imperialist colonies in Africa, the white rulers are introducing political reforms and preparing to hand over power to the people. It will not be long before the other countries of Africa begin to live as free nations.

Can South Africa isolate itself for ever? Will the minority of racial fanatics perpetuate segregation?

The Government of Strijdom, however, do not seem to be interested in what is happening in the world or even on the continent of Africa itself. They are going their own way.

INDIA OFFERS EDUCATIONAL FACILITIES FOR STUDENTS IN SOUTH AFRICA

CULTURAL SCHOLARSHIPS FOR 1957-8

Nairobi, January 17.

THE Government of India have, in pursuance of their Cultural Scholarship Scheme, decided to award one scholarship each to an African student and a coloured student of South Africa and four scholarships to students of Indian origin domiciled in South Africa.

The selected scholars will be paid a stipend of shillings 300/-, each, per month in addition to other concessions like free tuition and exemption from payment of examination fees. This amount is considered enough to cover the expenses of a scholar in respect of miscellaneous fees, board, and lodging

These scholarships are tenable for full courses of study for which a scholar is selected. Expenses of journey to and from India in connexion with studies will have to be borne by the selected candidates who will be required to join the Universities of India in June/July 1957.

Canditates,, who have passed the Matriculation certificate examination are eligible for these scholarships. Preference will be given to those eligible for post-graduate course.

The last date for receipt of applications on the prescribed form in the office of the Commissioner for the Government of India in British East Africa, P.O. Box 2274, Nairobi, is 1st June 1956. Further details of scholarship and prescribed application forms may be obtained from that office.—ISI.

RECIPE CORNER

INDIAN VEGETABLE CURRIES

Tomato Curry (from the South)

6 lbs. peeled tomatoes cut in halves. Squeeze out the juice and strain to remove the pips. Boil 3 large chopped onions and 1 handful of chopped coriander leaves in the tomato juice and the milk of a cocoanut. Add curry powder: 4 cloves, garlic, 6 green chillies, 1 inch turmeric, 1½ in. green ginger, 2 tablespoons coriander, 1½ teaspoons cumin seeds, 1 dessertspoon mustard seed and let simmer. (Salt is optional)

Cabbage Curry (from the South)

3 lbs trimmed and shredded cabbage cooked with ½ lb green peas. When half done add ½ lb potatoes, ½ lb peeled tomatoes and salt. Fry curry powder: 4 garlik, 8 red chillies, 1 dessert spoon mustard seed, 2 large onions, 6 cloves, 2 tablespoons coriander, 2 in. tumeric, 1½ teaspoon cumin seed. Add the cabbage mix ture to it, pour over 1½ teacups of tamarind water and one tablespoon of pounded rice, 1 tablespoon of dhal, a fresh desicated or scraped coco-nut and let simmer.

Potato Cutlets (1)

Pound mint leaves to make a paste. Fry some chopped onions and mix with some dry mashed potatoes. Flatten small quantities of the potato mixture, put in the centre ½ teaspoon of pounded mint leaves, shape as cutlets and fry.

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.

Contact No. 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. 'Phone 33-1654.

Golden Number

OF

"INDIAN OPINION"

Souvenir

Of The

Passive Resistance

Movement

1906—1914

Price: 7s. 6d.

Obtainable From:

"Indian Opinion"

P. Bag, Durban, Natal.

Wit And Humour

The landlord wrote to one of his tenants: "Dear Sir, I regret to inform you that my rent is six weeks' overdue. Will you kindly forward me a cheque?"

Next day he was surprised to get this reply: "Dear Sir, I can see no good reason why I should pay your rent I can't even pay my own."

—o—

A Sergeant was taking particulars from a new recruit.

"Are you married?"

"Yes, sergeant."

"Any children?"

"Yes, sergeant Five girls and four boys."

"Nine altogether?"

"No, sergeant—one at a time."

—o—

"Is your wife artistic?'

"Artistic! Why, she's so artistic that she does'nt care how the soup tastes so long as its a pretty colour."

—o—

A tea salesman called upon a grocer, and at the same time a tramp entered, requesting the price of a meal.

The grocer, wishing to play a joke on the salesman, told the tramp to "ask the boss," at the same time pointing to the other man.

The salesman grinned, and turning to the grocer who was a very small man, said: "Boy, give this poor fellow a pound out of the till"

The startled procer paid up.

—o—

Jimmy's mother, a believer in the be-a-little-gentleman-and-don't-fight school of upbringing, was trying to instil this noble outlook into her pugnacious young son. "Jimmy, when that naughty boy threw stones at you, why didn't you come and tell me, instead of throwing them back?"

"What good would that do?" snorted Jimmy. "You can't hit the side of the barn."

—o—

Two schoolboys took a dislike to each other, and the hatred grew more intense as the years passed One entered the Royal Navy and finally became an admiral; the other went into the church and eventually was made a bishop. Years later they met on a London railway station platform. They had changed, of course, and the Bishop had grown very plump, but they recognised each other. The Bishop swept up to the Admiral, who was standing there resplendent in his uniform with medals and Gold braid glittering all over him, and said: "Stationmaster, from which platform does the 10.05 train leave for Oxford?"

The Amiral promptly retaliated; "Platform 5, madan. But in your condition, should you be travelling "

—o—

A party of visitors stopped to speak to some London children sent out by the Fresh Air Fund for a week or two in the country.

"Did you ever see any chickens before?" "asked one lady as the flock of fowls came strutting down the lawn.

"Oh, yes," said one of the eldest wisely, with a knowing shake of his head, "we've always seen 'em—lots—only generally it was after they was peeled."

—o—

An inspector, paying a visit to a rural school, went into a class where the children were studying "Hamlet" His first question to them was: "Who wrote 'Hamlet'?" and pointing to one rather nervous little chap, he received the answer: "P-please, sir, it wasn't me."

This answer highly amused the inspector, and so later, when dining with the squire, he related the incident just as it had happened in school. The squire laughed heartily for some time, then in a rather convincing tone said: "And I reckon it was the little beggar all the time"

—o—

Visitor: "Little boy, is your mother engaged?"

Willy: "I think she is marrried "

—o—

One evening, Johnny, aged seven, overheard his father telling his mother that he could no longer afford to keep such a large house going and that he intended to take steps at once to sell the house and move to a smaller one.

The next evening, on returning from his business, father came face to face with a large notice in his front window: "Glass of lemonade' 1d. Use of Lavatory, 9d."

M.L. SULTAN TECHNICAL COLLEGE (DURBAN)

Telephone 24414 P.O. Box 1334.

Principal: H. NATTRAS, O.B.E., BSc., A.M.I.E.E., A.M.I.Mech.E., A.M.(S.A.)I.E.E., A.F.R.Ae.S.

SESSION FOR 1956

All Departments re-open as follows:—
Full-Time: Monday 23rd Jan. 1956.
Part-Time. Monday 30th Jan. 1956.

1. Full Adult Educational Facilities leading to the National Std. VI Certificate.
2. Full Commercial and Secretarial Training leading to the National Senior and Matriculation Certificates, and the National Diploma in Commerce.
3. Technical Training for Motor Mechanics, Builders, Furniture Makers and others.
4. Domestic Science and Homecraft Courses for girls.
5. Special Classes in Dressmaking, Needlework, Speech Training, Physical Education, etc.
6. Basic Training Courses for Waiters, Cooks, Chefs, Page Boys.

Handbook and full particulars are obtainable on application to the undersigned.

J. NAIDOO.
Registrar.

Cuticura

TALCUM POWDER

After the evening bath, a refreshing all-over dusting with fragrant Cuticura Talcum Powder will ensure sound sleep for a happy and contented baby, free from all chafing and irritation.

ABSORBENT AND COOLING

510

BOOKS FOR SALE

Satyagraha In S.A. —By M. K. Gandhi 15/-
Bapoo's Letters To Ashram Sisters —By Kaka Kalelkar 2/6
Which Way Lies Hope —By R. B. Gregg 2/6
A Nation Builder At Work By Pyarelal 1/6
Gandhi And Marx —By K. G. Mashruwala 2/8

Obtainable from:
'INDIAN OPINION,'
P/Bag, Durban, Natal.

DELHI DIARY
By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:
'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

Seven Months With Mahatma Gandhi
Being an Inside View of the Non-co-operation Movement of 1921-22
By Krishnadas
Abridged and edited by Richard B. Gregg

Writing of the two volumes of which this is an abridgement Gandhiji wrote: I have gone through them. And the facts appear to me to be correctly set forth and exhaustively dealt with......The volumes are the only narrative we have of the seven months with which Krishnadas deals."

Price: 12s. 6d.

Obtainable from:
'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	4	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
Diet and Diet Reform—Gandhiji	5	0
Gleanings—Mira	1	6
Selections from Gandhi—N. Bose	10	0
Bhoodan Yajna	2	0
Sardar Vallabhbhai Patel (Vol.I)—N. D. Parekh	15	0
The Diary of Mahadev Desai—V. G. Desai	12	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"
P. Bag. Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

Ramanama—M. K. Gandhi	2	0
An Atheist With Gandhi—Gora G. Rao	2	0
Key to Health—M. K. Gandhi	1	6
A Gandhi Anthology (Book I)—V. G. Desai	1	3
Gandhian Ethics—Benoy Gopal Ray	2	6
Basic Education—M. K Gandhi	2	6
Bapu's Letters to Mira (1924-48)	7	6
For Pacifists—M. K. Gandhi	2	6
The Educational Philosophy of Mahatma Gandhi —M. S. Patel	8	6
To Women—Amrit Kaur	1	0
Drink, Drugs and Gambling —M. K. Gandhi	5	6
To the Students—M. K. Gandhi	8	6
Unto This Last—M. K. Gandhi	1	0
The Gospel of Selfless Action or The Gita According to Gandhiji (Translation of the Original in Gujarati with an additional introduction and commentary) —Mahadev Desai	8	6

Obtainable From:

Indian Opinion,
P. Bag, Durban, Natal.

BOOKS FOR SALE

WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K R. V. Rao	3	0
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	15	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1934-54)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	3	6
GITA MEDITATIONS —T. L. Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland		6
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Pacts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
UPANISHADS FOR THE LAY READER —C. Rajagopalachari	6	0
VEDANTA THE BASIC CULTURE OF INDIA —C. Rajagopalachari	5	6
INDIAN CHRISTIANS —G. A. Natesan	7	6

Obtainable from:

'Indian Opinion,'
P.Bag, Durban, Natal.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29368.

P. HARGOVAN & CO.
(PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING
—CO. LTD.—

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
—&—
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

FOR...
RUBBER STAMPS
AND
PRINTING
CONTACT...
STANDARD PRINTING PRESS

GENERAL PRINTERS AND RUBBER STAMP MAKERS

73 BEATRICE STREET, — DURBAN.

PHONE 61006.
P.O. BOX 2782.

TELEGRAPHIC ADDRESS "QUICKPRINT"

ESTABLISHED 1927

'INDIAN OPINION'
(Founded By Mahatma Gandhi In 1903)

For The Moral, political and Social Advancement Of Indians In South Africa.

Published Every Friday.

Subscription Rates

Payable Always In Advance.

Within the Union £1 10s. 6d. Annually
" " " 15s. 6d. Half-yearly
Outside the Union £1 15s. Annually

The finest Gift for this Year's Christmas Presentation you can give is a good Book on Indian Teachings

Just Arrived. Now On For Sale.

Bagavad Gita (The Song of God —Swami Prabhavananda 8/6
Bagavad Gita Sloka in English —Sir Radhakrishnan 14/9
How To Know God Patanjoli —Swami Prabhavananda 10/9
East And West In Religion —Sir Radhakrishnan 11/6
Religion Of The Good Life Zoroastrianism 11/6
My Gandhi (Who shook the world) —J. H. Holmes 14/6
Lectures From Colombo To Almora —Swami Vivekananda 14/9
Selections From Vivekananda Advita Ashrama 15/9
Hatha Yoga (fully illustrated—Theos Bernard 25/-
Yoga And Health (fully illustrated real Life Book) 15/6
Heaven Lives W' —

પુસ્તક ૫૪ મું—અંક ૪
તા. ૨૭ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૬.
છુટક નકલ પે. ૬
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

બાપૂ નિર્વાણ અંક

મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

રજકણ

જીવનમાં સુખ ભોગવવાની વૃત્તિ દોષરૂપ નથી. સુખ વિના માણસ રહી શકતો નથી. આપણે સુખી થવા અવશ્ય પ્રયત્નો કરીએ. પરંતુ એ સુખ સાત્ત્વિક એટલે મનુષ્યને શોભારૂપ હોય એવા પ્રકારનું હોવું જોઇએ. બીજાનો દ્રોહ કરીને, બીજાનું અહિત કરીને, બીજાનું શોષણ કરીને જે સુખ મળતું હોય તે મનુષ્યને શોભારૂપ નથી. સાત્ત્વિક સુખ તે કહેવાય જે જેનાથી મારૂં હિત થતું હોય અને બીજા કોઇનું અહિત ન થતું હોય. આવી જાતના સુખની ઇચ્છા રહેવી એ માનવ-જીવનની ઉન્નતિ માટે આવશ્યક છે.

—શ્રી કેદરનાથજી.

—o—

રામનામનું અમૃત આત્માને આનંદ આપનારૂં અને દેહના રોગોને હરનારૂં છે.

—o—

બધાં રૂડાં વાના હોય ત્યારે, અલબત્ત સૌ કોઇ ઇશ્વરનું નામ લે છે, પણ જ્યારે બધું. વાંકું પડવા બેઠું હોય ત્યારે ય ઇશ્વરનું નામ લેવું ન છોડે તેજ સાચો ભક્ત છે.

—o—

રામનામ રૂપી અમૃતનું પાન કરવાની આકાંક્ષા રાખનારે કામક્રોધ વગેરે શત્રુઓને અંતરમાંથી હાંકી કાઢવા જોઇએ એમાં કંઇ શક છે કે?

—o—

રામને છાજે એવી સેવા ન થતી હોય તો રામનામનું રટણ મિથ્યા છે.

—o—

શરીરના મેલ કરતાં મનનો મેલ વધારે નુકસાન કરે છે, શરીરની બાહ્ય સ્વચ્છતા જો કે અંતરની સ્વચ્છતાનું દ્યોતક છે.

—o—

વૈદો અને દાકતરો જેઓ મરે છે તેમની પાછળ આપણે ભટકીએ છીએ. પણ રામ જે મરતો નથી, હંમેશાં જીવે છે અને જે અચુક વૈદ છે એને આપણે ભૂલી જઇએ છીએ. એ આશ્ચર્યની વાત છે.

—ગાંધીજી.

રામનામ કેવી રીતે લેશો ?

મહાત્મા ગાંધીજી

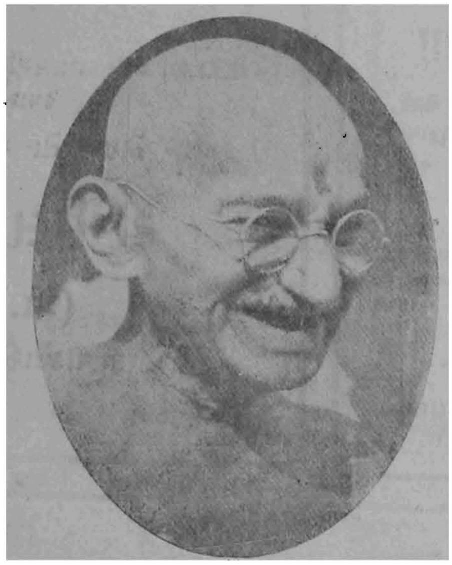

મહાત્મા ગાંધીજી

જે માણુસ આધિ, વ્યાધિ તેમજ ઉપાધિ એમ મનના, તનના અને હૃદયના વિકારોને આધીન છે, તેમનો રામનામ સચોટ ઇલાજ થાય તે માટેની શરતો જણાવતાં ગાંધીજી કહે છે કે રામનામ અંતરના ઉંડાણમાંથી, દિલથી લેવું. પણ અંતરના ઉંડાણમાં અથવા દિલથી લેવું એટલે શું કરવું? પોતાના શરીરના દર્દો, જે મનના તેમજ આત્માના દર્દો કરતાં ન ગણાય, તેમનો ઇલાજ શોધવાને સારૂં માણસો આખી ધરતી ખુંદી વળવામાં પાછું ફરીને જોતાં નથી. "માણસનો આ દેહ આખરે નાશવંત છે તેજ એવો કે કાયમ ટકે નહિ. છતાં માણસો તેનેજ પોતાનું સર્વસ્વ માનીને વળગે છે અને અંતરમાં રહેલા અમર આત્માને વિસારી મુકે છે." રામનામને માનનારો દેહને કદી પોતાનું સર્વસ્વ ન માને, ઇશ્વરની સેવા કરવાને આપણને આ એક ઉમદા સાધન મળેલું છે એમ માને, અને તે સેવાને માટે શરીરને સંપુર્ણ ઓજાર બનાવવાને રામનામ જેવો રામબાણ ઉપાય બીજો નથી.

રામનામને હૃદયમાં કાયમનું અંકિત કરવામાં અખુટ ધીરજ જોઇએ. તેમાં યુગના યુગ વહી જાય એમ બને પણ તે છતાં એ મહેનત કરી જોવા જેવી છે. અને છતાં સૌ યાદ રાખજો કે આખરનું ફળ આપવાનું કેવળ ઇશ્વરના હાથમાં છે અને તેની કૃપા પર અવલંબે છે.

અંદર અને બહાર સત્ય, પ્રમાણિકતા અને શુદ્ધિના ગુણ ન કેળવો ત્યાં લગી રામનામનો નાદ દિલમાંથી નહિ ઉઠે. દરરોજ સાંજે પ્રાર્થનામાં આપણે સૌ ભેગા મળીને સ્થિતપ્રજ્ઞના લક્ષણો ગણાવનારા શ્લોકો બોલીએ છીએ. તમારામાંના એકેએક સ્ત્રી કે પુરૂષ, પોતાની ઇન્દ્રિયોને કાબુમાં રાખો, કેવળ સેવા કરવાના હેતુથી શરીરને નભાવવાને ખાતર ખાઓ કે પીઓ, આનંદ કે આરામ લો તો સ્થિતપ્રજ્ઞ થાઓ એમાં જરાએ શક નથી. માણસને પોતાના મનમાં ચાલતા વિચારો પર કાબુ ન હોય, વળી ધારો કે, માણસ ઉંદરના દર જેવા ઘરમાં બધાં બારીબારણાં વાસીને સૂઇ જાય અને મેલી હવા પોતાના ફેફસાંમાં ભર્યા કરે અને પાણી સ્વચ્છ ન પીતાં મેલુંપીએ તો તેનું રામનામ લીધેલું ફોકટ સમજજો.

પણ આનો એવો અર્થ ન કરશો કે ચાલો આપણામાં તો જોઈતી શુદ્ધિ કે ચોખ્ખાઇ નથી, તો રામનામ લેવામાં ફાયદો નથી એટલે તે મુકી દઈએ. એ શુદ્ધિ મેળવવાને માટે પણ રામનામનું રટણ એજ ઉપાય છે. જે પોતાના દિલથી રામનું નામ રટે છે. તેને તપ અને સંયમ સહેલાં થઇ જાય છે અને તંદુરસ્તીના ને તેને સાચવવાના નિયમોનું પાલન તેના સ્વભાવનું અંગ બને છે. તેનું જીવન સીધે સરળ રસ્તે ચાલે છે. તે કોઇને ઇજા કરવાની ઇચ્છા ન રાખે. બીજાનાં દુઃખોનું નિવારણ કરવાને ખાતર જાતે દુઃખ સહન કરવાનું તેના જીવનનો એક ભાગ બની તેને અનિર્વચનીય એવી શાશ્વત શાંતિથી ભરી દેશે. તમે સૌ જાગતા હો તે દરમીયાન ખંતથી રામનામ લેવાનું અખંડ ચાલુ રાખો પછી આખરે તે તમારા દિલમાં જડાઈ જશે, ઉંઘમાંએ તેનું તમને વિસ્મરણ નહીં થાય અને તમે ઇશ્વરની કૃપાનાં એવા અધિકારી થશો કે તમારાં શરીર, મન અને આત્મા સંપુર્ણપણે નીરોગી રહેશે.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

બુકકીપર, મુસાફરી, વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘેર બેઠા અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવના રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા અને યોર્કશાયર ઈન્સ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street, JOHANNESBURG.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ક, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે હમારી દેખરેખ નીચે તઈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તઈયાર રહે છે. માત્ર રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગલ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ

હમણાજ ખુલ્લો મુકેલો માલ !

ન્યુ ધરા છાપેલી લીનન સાડીઓ	૬ વાર	શી. ૪૯—૬.
જરીની કીનારવાળી જ્યોરજેટ ૪૫"		વારની શી. ૧૫—૦
પાટલી પાલવ અને આખી ભાત વાળી		
રેશમી છાપેલી સાડી		પા. ૭—૧૦—૦ થી ઉપર
બેવડી કીનારની સાડી ક્રેપ ૪૫"		વારની શી. ૩/૧૧ થી ઉપર

સુતરાઉ સાડીઓ છેલ્લી ઢબના રંગો અને છાપો વાળી
પાંચ વાર શી. ૨૭—૬ થી ઉપર
૭ વાર શી. ૩૯—૬ થી ઉપર

C.O.D. અને ટપાલથી આવેલા ઓર્ડરોને તુરત ધ્યાન દેવામાં આવે છે.

જોઇએ તો સામ્પલ મોકલીશું.

ચુનીલાલ બ્રધર્સ
(પ્રો.) લીમીટેડ

૬૩ વીક્ટોરીયા સ્ટ્રીટ, ડરબન.

ફોન: ૨૪૦૦૩ પી. ઓ. બોક્સ ૮૨૨

Telephone : 20951 **177 Grey Street DURBAN.**

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન: ૨૦૯૫૧ **૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.**

ભગત્સ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર: જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૨૭ જાન્યુઆરી, ૧૯૫૬.

મહાત્મા ગાંધી અને સ્વતંત્ર ભારત

આ લુ દિવસોમાં ભારતની પ્રજા ના મગજમાં બે મહા ગુઢ અર્થ સૂચક બનાવોની યાદ ગુંજી રહી છે કે જેની અસર ભારત પર જ નહિ પણ દુનીયાના સમસ્ત દેશો પર થઇ ચુકી છે તેમાંનો એક બનાવ એટલે બાપુ નિર્વાણ દિન, ૩૦ જાન્યુઆરી, ૧૯૪૮ની કારમી એ સાંજ અને બીજો એટલે ભારત પ્રજાસત્તાક દિન ૨૬મી જાન્યુઆરી, ૧૯૫૦.

મહાત્માજીએ પોતાનું સારૂં યે જીવન સત્યની અવિરત શોધમાં વિતાવ્યું અને સત્યને કાજે મૃત્યુને પણ હસતે મુખડે ભેટયા ગાંધીજીની સત્યની વ્યાખ્યા ઘણી વ્યાપક હોવા છતાં સર્વને સમજાય તેવી સ્પષ્ટ હતી તેમને માટે સત્ય અને સ્વતંત્રતા યાને મુક્તિમાં કોઇ જાતનો તફાવત ન હતો બન્ને શબ્દો એક બીજાના પર્યાય હતા. (સમાન અર્થી અથવા તો એક બીજાના પૂરક હતા.)

તેમને મન માનવજાતની હસ્તી માટે મુક્તિ એ એક માત્ર પ્રાથમિક જરૂરી બાત છે. તેઓ જયારે બ્રીટન સામે મુકિત માટે લડયા ત્યારે ફકત લડવા માટે જ નહિ પણ દુનિયામાં સ્વતંત્ર પ્રદેશોનો, વિસ્તાર વધારી માનવજાતની હસ્તી ને સદ્દર પાયા પર લાવવા માટે જ.

મહાત્માજી આવા વિશાળ અર્થમાં મુક્તિને વરી ચુકેલા હોવાથી ભારતની સ્વતંત્રતામાંજ તેમનાં કાર્યનો આરંભ અને અંત સમાઇ જતો નથી. તેમની દૃષ્ટિએ તો ભારતની માનવતાને જીવંત રાખવી હોય તો દરેકે દરેક દેશની માનવતાને જીવંત રહેવાને યોગ્ય અવકાશ મળવો જોઇએ. અને જો ભારત ના લોકો આઝાદી મેળવ્યા વિના ટકી નજ શકે તો જગતમાં દરેક જગ્યાએ તેમજ થવું ઘટે. અને ટુંકમાં આજ ગાંધીજીનો ભારત તેમજ સમસ્ત વિશ્વ માટે સોનેરી સંદેશ છે.

અને આટલાજ કારણસર ભારત આઝાદીના મૂળભુત પાયા પર પ્રહાર કર્યા વિના શાહીવાદને આવકારી શકે નહિ. નૈતિક દૃષ્ટિએ પણ ગાંધીજીને પંથે પ્રગતિ કરવાનું યોગ્ય ધાર્યું હોવાથી ભારત વાસીઓ જ્યાં પણ પોતાના સાથીદારો પર અન્યાય અને જુલમ થતો હોય તે સાંખી શકશે નહિ.

"માનવ માત્ર ભૂલને પાત્ર" એ દૃષ્ટિએ બ્રિટન સાથેનો તેનો સત્યાગ્રહી વિગ્રહ એ બીજું કંઇ નહિ પણ માનવોચિત એ ભૂલનો સુધારો કરાવવાનો પ્રયત્ન હતો. તેઓ પોતે ભારતીય હતા અને તેમના પર જુલમ ગુજાર નાર બ્રિટનો હતા એ કાંઇ તેમને માટે મહત્વની વસ્તુ ન હતી. પણ દુનીયાના એક નાનકડા ભારત કહેવાતા દેશનો માણસ દુરનો ગ્રેટ બ્રિટન કહેવાતા પરરાજ્યના માણસની ભયંકર ભુલનો ભોગ થઇ રહ્યો હતો. એ એક સત્ય જ તેમને અસહ્ય લાગતું. તે છતાં તેમણે કદી પળવાર માટે પણ મનુષ્યની મુળભુત એકતા તરફ આંખ આડા કાન કર્યા નથી.

આ ઉપરથી બ્રિટીશ રાષ્ટ્રસંઘમાં રહીને ભારતે સર્વોપરી પ્રજાસત્તાક રાજ્યની કક્ષા પ્રાપ્ત કરી એ એક સત્ય આપણી સામે મોજુદ છે. અને આ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરવા જે લોકોએ પોતાનું ભાવિ નકકી કરવા માટે વિગ્રહનાં મંડાણ માનવ ઐકયતાને આધારે કર્યા હોય તે આઝાદી હાંસલ કર્યા બાદ એકલા માટે પ્રગતિ કરવાનું ઉચિત ધારે નહિ.

ભારતના લોકોએ વિજયને ટાંકણે પણ એ બતાવી આપ્યું હતું કે તેમની આઝાદી માટેની લડત બ્રીટન પ્રત્યેના વેરની ભાવના પર મંડાયેલી ન હતી.

દક્ષિણ આફ્રિકા માટે પણ આજ જાતનું વલણ અગત્યતા ધરાવે છે. બીન-ગોરી પ્રજા જ્યારે ગોરી વર્ચસ્વતા સામે લડત ઉભી કરે છે ત્યારે તે લડતના મૂળમાં ગોરી પ્રજા તરફનાં વેર કે દ્વેષ નથી પણ દેશના જીવનમાં સ્વતંત્રતાની ભાવના લાવવાની એક માત્ર વૃત્તિ છે. અને એ જાતની પરિસ્થિતિનું નિર્માણ આવશ્યક છે કે જેનાથી સમસ્ત માનવગણ સ્વતંત્રતાની રાહે પુર્ણ માનવજીવન પ્રાપ્ત કરી શકે. બીન-ગોરી પ્રજાઓએ આખરી વિજય મળતાં સુધી હીંમત હાર્યા વિના અથાગ પ્રયત્ન જારી રાખવો જોઇએ. કચડાયેલો માનવગણ હંમેશાં સર્વનાશને નોતરે છે. પરંતુ આ વિગ્રહમાં બીન-ગોરાઓની ફરજ છે કે પોતાના જીવનને ખપાવી દેવું અને વિજય મળ્યા બાદ તેની એ પણ ફરજ છે કે તેના બાંધવો પ્રત્યે પ્રેમ અને સમજુતી ભરી વર્તણુક દાખવવી. જેઓ સત્યને માર્ગે લડે છે તેમણે વિજય પ્રાપ્ત કરતી વખતે અને પછી પણ સત્યનો માર્ગ ત્યજવો ન જોઇએ.

છેલ્લી સદીના આરંભમાં આ સત્યને લીધે જગતની દૃષ્ટિ આફ્રિકાનરો પર કેન્દ્રિત થઇ હતી પરંતુ આજે તેઓ સત્યના માર્ગેથી ચલિત થયા હોવાથી સારીએ દુનીયા તેમની સામે વિરોધી થઇ છે. જ્યારે તેઓએ આઝાદી માટે લડત ઉપાડી ત્યારે માનવજાત તેમની પડખે હતી પણ વિજયને અંતે તેઓ પોતાના સાથીદારો પર આપખુદી ચલાવવા લાગ્યા તેના પરિણામે આજે તેઓએ વિચારશીલ સ્ત્રી પુરૂષોની સહાનુભૂતિ ગુમાવી છે. જ્યાં સુધી તેઓ પુનઃ સત્યના માર્ગે પાછા ન વળે ત્યાં સુધી દુનીયા તેમના વિષેના પોતાના અભિપ્રાયો બદલશે નહિ.

બીન-ગોરાઓએ પણ આફ્રીકાનરો જે માર્ગે ઉતરી ગયા છે તે માર્ગે ચઢી જવાની ભુલ ન કરવી જોઇએ. આપણી સ્વતંત્રતા એવી ટુંકી દૃષ્ટિ વાળી ન હોવી જોઇએ કે અન્ય માનવો તથા બનાવોને આપણે અન્યાય કરીએ. સમગ્ર માનવજાત સાથે મુકત હૃદયથી રહેવાની લાગણી કેળવવા જેટલી વિશાળ દૃષ્ટિ આપણામાં હોવી જોઇએ.

આ દેશમાં જ્યારે આપણે મહાત્મા ગાંધી અને સ્વતંત્ર ભારત વિષે વિચાર કરીએ ત્યારે એ પણ યાદ રાખવું જોઇએ કે વેરની સામે વેરની નિતિથી નહિ લડવાનો આપણો આદર્શ રહેલો છે કારણ કે જો એમ ન થાય તો યુનીયનમાં આપણી મુક્તિનો માર્ગ સંકુચિત બને અને જે સિદ્ધાંતને માટે આપણે લડીએ છીએ તેને અસંગત બનાવી મુકે.

નોંધ

શ્રી મણીલાલ ગાંધીની માંદગી

ગયા અઠવાડિયે જણાવ્યા મુજબ શ્રી મણીલાલ ગાંધી હજી હોસ્પીટલમાં જ છે. તેઓ ડોકટરી સારવાર નીચે છે અને હવે તે ભયમુકત છે એમ ડોકટરોનો છેલ્લો હેવાલ જણાવે છે જો કે સુધારો પ્રમાણમાં ઘણો ઓછો દેખાય છે, હેડકી બંધ પડી ગઇ હતી તે મંગળવારે ફરીથી શરૂ થયેલી પણ ઉપચારો બાદ બુધવારે બેસી ગઇ હતી. હજી મુલાકાતીઓને મળવાની ડોકટરોએ રજા આપી નથી.

આ પત્રના સંચાલનમાં શ્રી મણીલાલ ગાંધીની ગેર હાજરીમાં મીત્રો પ્રેમ ભર્યો સાથ આપી કરી રહ્યા છે તે સર્વેનો અમે આભાર માનીએ છીએ. અને ભવિષ્યમાં પણ અમને સાથ મળતો રહે એમ ઇચ્છીએ છીએ.

દુઃખદ અવસાન

શ્રી. ઇસ્માઇલ મહમદ લોખાત, ઉમર વર્ષ બાવન, શનીવારે તા. ૨૧–૧–૫૬ને સાંજે મસ્જીદમાં પ્રાર્થના કરવા જતા હતા ત્યાં રસ્તામાં જ વેસ્ટ સ્ટ્રીટમાં મોટરની અડફટમાં આવવાથી સેંટ એડન હોસ્પીટલમાં લઇ જવામાં આવ્યા અને ત્યાંજ રાત્રે મૃત્યુ પામ્યા. સ્વ. લોખાત ડરબનના મુસ્લીમોમાં જાણીતા અને આગળ પડતા ગૃહસ્થ હતા. તેઓ લોખાત બ્રધર્સ અને એસોસીયેટેડ કું.માં ડાયરેકટર હતા. રવિવારે સવારે ગ્રે સ્ટ્રીટપર આવેલી મસ્જીદમાં તેમની અંત્યેષ્ઠિ પ્રાર્થના થઇ હતી, ત્યારબાદ બ્રુક સ્ટ્રીટપર આવેલા કબ્રસ્તાનમાં તેમને દફન કરવામાં આવ્યા હતા. તેમની દુઃખી વિધવા તથા છ દીકરીઓ અને એક દીકરાને અમારી હાર્દિક દુવાઓ. પ્રભુ મૃત આત્માને અગાધ શાંતિ બક્ષે.

"બાપુના સોનેરી સુચનો"

આત્માનો ઉદ્ધાર આત્મા જ કરી શકે છે. આત્માનો બંધુ આત્મા જ છે. સ્ત્રીઓનો ઉદ્ધાર સ્ત્રીઓ જ કરી શકે. એ માટે તપશ્ચર્યાની જરૂર છે. પુરૂષ કરતાં સ્ત્રીઓમાં વધારે તપશ્ચર્યા છે એ વાત સાચી, પણ એ જ્ઞાનપુર્વકની તપશ્ચર્યા જોઇએ. અત્યારે તો મજુરોની જેમ એ પરાણે કામ કરે છે.

ઋષિમુનિઓએ એટલે પુરૂષોએ જ એ જુના કાયદા ઘડેલા છે એમાં સ્ત્રીઓના અનુભવની ત્રુટી રહેલી છે. ખરી રીતે સ્ત્રીપુરૂષોમાં કોઇને ઉંચું કે નીચું ન ગણવું જોઇએ. બંનેનાં સ્થાન અને કાર્ય નોખાં નોખાં છે. બંનેની મર્યાદા ઇશ્વરે યોજેલી છે.

ધર્મ તો એમ કહે છે કે મનુષ્ય જ્યાં લગી પોતાના મેલને સંઘરે છે ત્યાં સુધી તે અપવિત્ર છે, ઇશ્વરની પાસે ઉભવા તે લાયક નથી, માટે તમારૂં પહેલું કામ તો એ છે કે જેનામાં મેલ હોય તે પ્રગટ કરીને ધોઇ નાખે.

જેમ રાંધતા ન આવડે તે સ્ત્રી ન શોભે તેમ ગીતાજી ન આવડે તે પણ ન શોભે એમ કહેવામાં અતિશયોકિત નથી.

જો કે ભગવાનનું નામ શુદ્ધ લેવાય કે અશુદ્ધ તેનો હિસાબ ઇશ્વરના ચોપડામાં નથી હોતો. ત્યાં તો અંતઃકરણની ભાષાની નોંધ લેવાય છે. જો અંતઃકરણ શુદ્ધ હોય તો તોતલી બોલીના પણ સો એ સો દોકડા ચડે.

સ્ત્રીઓની પાસે સ્વરાજની ચાવી છે એમ જોઉં છું પણ તેને કોણ જાગૃત કરે? અસંખ્ય સ્ત્રીઓ નિરૂદ્યમી

છે તેને ઉદ્યમી કોણ બનાવે ? છોકરાંઓને ઘરેણાંમાંથી અને અનેક પ્રકારનાં કપડાંથી લાદી મુકે છે. નાની બાલિકાઓને પરણાવી મુકે છે. બાળાને બુઢ્ઢાને આપે છે. સ્ત્રીઓને ઘરેણાં જોઈને તો હું હેરાન જ થઇ જાઉં છું. એને કોણ સમજાવે કે એમાં સૌંદર્ય નથી. સૌંદર્ય તો હૃદયમાં છે આવી તો અનેક વાતો હું લખી શકું પણ તેનો ઇલાજ શો? ઇલાજ તો સ્ત્રીઓમાંથી કોઇ ઉગ્ર તેજવાળી દ્રૌપદી નીકળી પડે ત્યારે જ મળે.

જે જે કાયદાથી ધર્મનો લોપ થાય તે કાયદાનો આપણે જરૂર લોપ કરીએ. એવા કાયદા માનીએ નહીં. પણ તેનો સક્રિય વિરોધ કરીએ. વિરોધ કરવાનો એ માર્ગ છે મારફાડ કરવાનો અને સત્યાગ્રહનો આપણે તો સત્યાગ્રહનો જ માર્ગ લઇએ. આપણે ધર્મને નામે ધાડ પાડવી નથી. આપણે તો ધર્મનાં માટે ફાંસીએ ચડીએ, મરી ફીટીએ, પણ બીજાને મારીએ નહીં.

કૃતજ્ઞતાનું નિદર્શન

"લાહરી"

સંતપુરૂષોનાં તપ, શીલ અને આનુભવિક તત્વજ્ઞાનના પ્રભાવથી પ્રાચીન કાળમાં ભારતવર્ષ ભૂતળનું ગૌરવ લેખાતું, તેવી જ રીતે સાંપ્રત સમયમાં પણ વિશ્વની અનેક પ્રજાને વિવિધ દિશામાં એની દોરવણીનો અનુપમ લાભ મળી રહ્યો છે.

વીસમી સદીના પુર્વાર્ધમાં મહાત્મા ગાંધીજીએ લૌકિક અને પારલૌકિક સુખોની પ્રાપ્તિ માટે વ્યક્તિ અને સમષ્ટિ માટે ઉન્નત જીવનના પાયારૂપ ગણાતા અહિંસા અને સત્યનો વ્યવહારૂ વિનિયોગ કરી બતાવ્યો.

જગતની જનતાને વિવિધ રીતે ઉપાય બતાવનારા અને કહેનારા તો ઘણા ભદ્ર પુરૂષો થઇ ગયા છે, અને થતા રહેશે. પરંતુ ઉભયનું પરમહિત સાધી શકાય એવા રામબાણ ઇલાજને આચરણમાં મુકી બતાવનારા તરીકે મહાત્મા ગાંધીજીનું સ્થાન અનોખું ગણાયું છે.

પોતાના રોજના વ્યવહારમાં એનું અનુશીલન કરી વિશ્વની પ્રજાને પડકારી કહ્યું કે અહિંસા અને સત્ય એ એકજ સિક્કાની બે બાજુ છે અને તે ફક્ત હીંદુઓનાં જ ગ્રા નથી. પણ પ્રત્યેક માનવી અને સમગ્ર સમાજની પરમોન્નતિનો ધોરી માર્ગ છે.

આ માર્ગને અનુસરનારાઓમાં સંયમ અને સદાચાર હોવાની એકમાત્ર લાયકાત છે. પછી તે ગમે તે વર્ણનો હોય, કોઇ પણ દેશનો વતની હોય, અગર કોઇ પણ ધર્મનો અનુયાયી હોય,

એમણે દ્રઢતાથી સિદ્ધ કરી બતાવ્યું કે આ સંયમ અને સદાચારના પાલનમાં જે વ્યક્તિ અગર પ્રજા બેદરકાર રહે છે તે યથાર્થજ્ઞાન, સાચું સુખ અને પરમ મુક્તિથી તેટલી હદે દુર જ રહે છે.

સઘળાં ધર્મશાસ્ત્રોનું મંતવ્ય છે કે માનવદેહની સાર્થકતા શાશ્વત સુખની પ્રાપ્તિમાં છે, અને તે માટે પોતાના આત્માની વિશુદ્ધિ પહેલી કરવાની હોય છે. શ્રુતિવાક્ય છે કે: "તમેવ વિદિત્વાઅતિ મૃત્યુમેતિ નાન્ય : પન્થા વિદ્યતેઅયનાય" "તેને જ જાણીને મનુષ્ય મૃત્યુથી પર થાય છે. ત્યાં જવા માટે બીજો કોઇ માર્ગ છે જ નહિ.

એનો આરંભ ધર્મ પરાયણ મનુષ્યો જ કરી શકે છે. અને એ ધર્મના સ્થંભ છે: અહિંસા, સત્ય, બ્રહ્મચર્ય, અસ્તેય અને અપરિગ્રહ એનું રોજના લૌકિક વ્યવહારમાં ખંતપુર્વક પાલન કરવું જોઇએ. આમ એમણે કહ્યું અને અડધી સદીના જીવન દરમ્યાન કરી બતાવ્યું છે. "સંસારમાં સરસો રહે ને, મન મારી પાસ." એ ગીતાના કથનને તેમણે આચરી બતાવ્યું છે. જેથી જ રાજકીય ક્ષેત્રે તેઓ રાજદ્વારી ફકીર કહેવાયા, ધાર્મીકક્ષેત્રે ધર્માત્મા કહેવાયા, આધ્યાત્મિકક્ષેત્રે વિદેહમુક્ત કહેવાયા અને સામાજીકક્ષેત્રે ભારતના રાષ્ટ્રપિતા કહેવાયા છે.

હે રામ! ના અંતિમ ઉદ્દગારથી રામતત્વમાં શાંતિ પામ્યા. ગીતાકારે સ્પષ્ટ કહેલું છે કે: અન્તકાલે ચ મામેવ સ્મરન્મુક્ત્વા કલેવરમ્ । ય: પ્રયાતિ સ મદ્‌ભાવં યાતિ નાસ્ત્યત્ર સંશય: ॥ "અને જે પુરૂષ અંતકાળે મને જ સ્મરણ કરતો શરીર છોડીને જાય છે. તે મારા સ્વરૂપને પામે છે. એમાં સંશય નથી." (ગીતા ૮:૫)

પીડિતો અને ભારતીય જનો માટે તેમણે ઘણું સહ્યું છે, ઘણું કર્યું છે અને ઘણું લખ્યું છે. તેમના સુબોધ સાહિત્યના મીઠા મહેરામણમાંથી થોડું પણ પાન કરી જીવનમાં પચાવનાર મનુષ્ય પોતાના આત્માનું શ્રેય તો સાધી જ શકે છે, તે ઉપરાંત સમાજ, દેશ અને પ્રાણીઓના કલ્યાણમાં પણ પોતાનો ફાળો પરોક્ષ રીતે સમર્પિ દે છે.

આપણે પુજ્ય બાપુજી પ્રત્યેની આપણી કૃતજ્ઞતાનું યથાર્થ નિદર્શન આ રીતે જ કરી શકીએ છીએ.

બાપુ વિના

લેખક: કરસનદાસ કાળીદાસ પ્રજાપતિ

(શિક્ષક: શ્રી ગાંધી ભારત વિદ્યાલય, જો'બર્ગ)

આજે મને બાપુ વિના, એકલું લાગે—ટેક
બાપ મારા, સત્યના દાતા,
સત્ય શિખામણ દેતા
હો...સત્ય શિખામણ દેતા,
આ દુઃખ જોઇ, ગરીબ બાંધવનું,
દુઃખોને દુર કરતા
હો...દુઃખોને દુર કરતા;
એવા મારા બાપુ વિના, એકલું લાગે—આજે
રેંટિયોને તકલી, કરમાં આપી,
ભુખ્યાને રોટલો દેતા,
હો...ભુખ્યાને રોટલો દેતા,
વોયલ નહીં ને જ્યોર્જેટ નહીં,
ખાદીનાં કપડાં દેતા,
હો...ખાદીનાં કપડાં દેતા,
એવા મારા બાપુ વિના એકલું એકલું લાગે—આજે.

—વડા પ્રધાન જવાહરલાલ નેહરૂએ ઉત્તર પ્રદેશના મિરજાપોર જીલ્લામાં આવેલા 'સીરસી' બંધનું ઉદ્દઘાટન કર્યું છે.

—ઝાંસીની રાણી લક્ષ્મીબાઇની સ્મૃતિમાં ગ્વાલિયરમાં એક ઐતિહાસિક પુસ્તકોની લાયબ્રેરી ખુલ્લી મુકાઇ છે.

—કલકત્તા અને લંડન વચ્ચે રેડીયો-ટેલિફોનની વ્યવસ્થા થઇ છે.

Phone 332651 P.O. Box 1549 Tel. Add ENBEEDEE

MASTER BROS.
(PTY) LTD.
33 West Street, JOHANNESBURG.
MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS
HOUSE FOR KEEN CASH PRICES

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, વુલન જર્સી, વુલ, બાળકો માટેનો જાત જાતનો માલ, ઘર વપરાશ માટે તેમજ લગ્નાદિ પ્રસંગોએ શણગાર માટે રીબન વગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ
૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.
બોકસ ૧૫૪૯.

એટલું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની
સન લાઇફ ઓફ કનેડા
ઉપરોક્ત કંપનીના હમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.
ઉપરાંત
દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝનના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાતનું કાગકાજ વિના વીલંબ ત્વરીત ગતીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000 000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance

Consult us first.

C. C. PALSANIA
GENERAL AGENT
Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant.
Sworn Translator.
100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN
P.O. Box 4624. Phone 32390

જીવંત સત્ય પ્રકાશ

(ઉમિયાશંકર જેખાકર જોબર્ગ.)

તા. ૩૦મી જાન્યુઆરી ૧૯૪૮ ના રોજ આપણા રાષ્ટ્ર પિતા મહાત્મા ગાંધીજી એક પાગલ માનવી ગોડસેના ગોળીબારથી મૃત્યુ પામ્યા. એ પછી આપણા ભારતના વડા પ્રધાન પંડીત જવાહરલાલ નેહરૂ એ હીંદી પાર્લામેન્ટમાં એક મનનીય પ્રવચન કર્યું હતું. એ પ્રવચનનો કેટલોક સાર ભાગ અત્રે આપ્યો છે. પૂજ્ય બાપુજી પછી આપણે શું કરવાનું છે, તેમના નિર્વાણ દિનની સ્મૃતિમાં આપણી શી શી ફરજો છે તેનો આપણે વિચાર કરવાનો છે.

જે ઘડીએ આ દૈવી પુરૂષે આ ધરતી ઉપર પગ માંડયા તે ઘડીની, આજની પેઢી અને હજારો વર્ષ પછી આપણા પછી આવનાર પેઢી કલ્પના કરશે. એ પવિત્ર ભૂમિ ઉપર વસનારા આપણી પણ તેઓ કલ્પના કરશે. આપણે એ મહામાનવને યોગ્ય બનીએ.

આપણે આપણી મહાન થાપણનું રક્ષણ કરવામાં નિષ્ફળ નીવડયા છીએ. જેને આપણે ચાહતા હતા અને સન્માનતા હતા તે મહાપુરૂષને આપણા દોષને લીધે ગુમાવ્યો છે. એક હીંદી તરીકે મને એ હકીકતની શરમ આવે છે કે એક હીંદીએજ તેમના સામે હાથ ઉપાડયો છે. એક હીંદુએ આ યુગના એક મહાન હીંદીનું અને સર્વશ્રેષ્ઠ હીંદુનું ખુન કર્યું છે. તેથી એક હીંદુ તરીકે પણ હું શરમાઉ છું.

તેમની પ્રસંશા માટે એક સામાન્ય માનવીને માટે વપરાય તેવા શબ્દો પણ શા વાપરવા? કારણ કે તે આપણા જેવો સામાન્ય માનવી નહોતો. ઇતિહાસના પાને નોંધાએલી કોઇ પણ જીવંત વ્યક્તિ કરતાં તેઓ તેમના જીવન દરમ્યાન જ ખુબ પ્રેમ સંપાદન કરી શકયા હતા. તેમના બાળકો થઇને આપણે તેમની પ્રસંશા કેવી રીતે કરી શકીએ? આપણે તેમના દૈહિક બાળકો કરતાં વધુ નિકટના બાળકો છીએ, કારણ કે ઓછાવત્તા અંશે આપણે સૌ તેમનીજ ભાવનાનાં સંતાનો છીએ.

તેમની યશોગાથા પુરી થઇ છે અને આપણને હુંફ આપતો તેમજ આપણા જીવનને અજવાળતો સૂર્ય આથમી ગયો છે. અને આપણે અંધકાર તથા ઠંડીમાં ધ્રુજીએ છીએ. પરંતુ આ બધાં વરસો દરમ્યાન આપણે જોયેલી યશોગાથાએ, દૈવી શક્તિ ધરાવતા એ પુરૂષે આપણને પણ પલટી નાંખ્યા છે. આપણે જે કંઇ છીએ તે આ વરસો દરમ્યાન તેમણે આપણને ઘડયા તેનું ફળ છે. તેમની દૈવી શક્તિમાંથી આપણામાંના ઘણાંઓએ યત્કિંચિત હિસ્સો લીધો. એની પ્રેરણાએ આપણને બળ આપ્યું અને તેમણે દોરી આપેલી રીતે કંઇક અંશે આપણને કાર્ય કરતા કર્યા અને તેથી કરીને આપણે તેમના યશોગાન ગાઇએ તો આપણા શબ્દો કંઇક હીણા લાગે છે. અને આપણે તેમનાં ગુણગાન ગાઇએ તેમાં કંઇક અંશે આપણે આપણાં પોતાનાં ગુણગાન પણ કરીએ છીએ. કાંસા અને આરસનાં પુતળાં ઉભાં કરીને મહાન અને અગ્રગણ્ય વ્યક્તિઓના સ્મારક કરવામાં આવે છે પરંતુ દૈવી શક્તિધારી આ માનવીએ તો જીવનકાળ દરમ્યાન કરોડો માનવીઓના હૃદય સાથે પોતાની જાતને એવી ઓતપ્રોત કરી દીધી છે કે ભલેને અલ્પાંશે, પણ આપણે સૌ તેમના અંશના ભાગીદાર બન્યા છીએ. હીંદભરમાં તે ફેલાઇ ગયા હતા. અને તે મહેલાતો, વિશિષ્ટ સ્થાનો કે સભાઓમાં નહિ પણ ગામેગામ અને દીન દુઃખિયાઓના ઝુંપડે ઝુંપડે, કરોડોના હૃદય મંદિરોમાં તે જીવે છે અને અનંત કાળ સુધી જીવતા રહેશે.

એમના ગુણગાન ગાવાને, જેમને આપણે પુરેપુરી રીતે અનુસરી ન શકયા, તેમના યશ ગાવાને આપણે સંપૂર્ણ લાયક નથી. જયારે તેઓ આપણી પાસેથી કાર્ય, પરિશ્રમ અને બલિદાનની અપેક્ષા રાખતા હોય, ત્યારે તેમને વિષે થોડાક શબ્દો બોલીને સંતોષ માનવો એ તેમને અન્યાય કરવા બરાબર છે. જે પેઢીને તેમણે કેળવી હતી, તેની ત્રુટિઓ માટે દુઃખી થયા હતા. આપણે માટે તેમણે જે માર્ગ દોરી આપ્યો હતો તેને આપણે તજી દીધો એથી કરીને તેઓ દુઃખી થયા હશે અને છેવટે તેમનાજ એક સંતાનના હાથે—કેમકે બીજા કોઇ પણ હીંદીની પેઠે ગોડસે પણ એમનુંજ ફરજંદ હતો—તેમના એ ફરજંદે તેમનો વધ કર્યો.

આ પ્રભુનો પયગંબર જીવતાં તો મહાન હતોજ પણ મૃત્યુમાં તો તે એથીએ વધુ મહાન બન્યો છે. પોતાના જીવન દરમ્યાન જે ધ્યેયની તેમણે સતત્ સેવા કરી એની એમણે પોતાની આહુતિ આપીને—મરીને પણ એટલીજ સેવા કરી છે. આપણે તેને માટે શોક કરીએ છીએ. અને સદાયે શોક કરતા રહીશું. કેમકે આપણે સામાન્ય માનવીઓ છીએ અને આપણા મહામુલા ગુરૂને આપણે ભૂલી શકીએ તેમ નથી. જે મહાન કાર્ય તેમણે ઉપાડયું હતું અને ઘણે અંશે પાર પાડયું, તેને આપણું જીવન સમર્પણ કરવાનો આપણે દૃઢ નિર્ધાર કરીએ. ફરીથી પ્રતિજ્ઞા કરીએ અને એ રીતે આચરણ કરીએ એ તેમને અંજલિ આપવાની એક માત્ર રીત છે. એટલે આપણે કામ કરવાનું છે. બલિદાન આપવાનું છે અને એ રીતે કંઇ નહિ તો થોડે ઘણે અંશે તેમના લાયક અનુયાયી બનવાનું છે.

અંધ પવિત્રવાદ

એક માણસ હતો તેને પોતાનું ઘર અપવિત્ર લાગ્યું. ઘર છોડીને તે એક ગામમાં ગયો. ગામમાં પણ તેને ગંદકી દેખાઇ. એથી તે જંગલમાં ગયો. એક આંબા નીચે બેઠો ઉપરથી એક પંખી ચરકયું. જંગલ પણ અપવિત્ર છે, એમ કહીને તે નદીમાં જઇને ઉભો. ત્યાં મોટી માછલીઓ નાની નાની માછલીઓને ખાઇ રહી હતી. એ જોઇને તે કંપી ઉઠયો તેણે વિચાર્યું, સારી સૃષ્ટિ અપવિત્ર છે, આમાંથી મુક્તિ મેળવવાનો એક માત્ર ઉપાય મૃત્યુજ છે. મરી જવાનો નિશ્ચય કરીને તે બહાર નીકળ્યો અને તેણે ચિતા ખડકાવી, ત્યાં એક બીજો માણસ આવ્યો. તેણે પુછ્યું, 'શા માટે પ્રાણ આપે છે? પેલા માણસે જવાબ આપ્યો 'આ સંસાર અપવિત્ર છે માટે' એ સજ્જને કહ્યું 'જયારે આ તારૂં ગંદુ શરીર, આ ચરબી બળવા લાગશે ત્યારે કેટલી દુર્ગંધ ફેલાશે? તારી સઘળી ચરબી બળી જશે. અમે અહીં બાજુમાં જ રહીએ છીએ. કોઇનો એક વાળ પણ બળે તો કેટલી દુર્ગંધ ફેલાય છે તે તો જરા વિચાર.'

ત્યારે પેલો માણસ તંગ બનીને કહેવા લાગ્યો: 'આ દુનીયામાં જીવવામાં ય સાર નથી, મરવામાં ય સાર નથી.' આ વાતનો સાર એ છે કે અપવિત્ર સમજીને સઘળાથી દૂર રહેવાનો પ્રયત્ન કરશો તો ફજેતી થશે.

વિનોબાજી.

—છેલ્લા થોડા વખતથી સૌરાષ્ટ્રમાં ધાડો પાડતો ગીગો રાવત નામનો ધાડપાડુ ધીંગાણામાં ઠાર થયો છે.

—મહિપતરામ રૂપરામ અનાથાશ્રમમાં ૪૦ અંબર ચરખાઓ વસાવીને બહેનો માટે પરિશ્રમાલય નામની સંસ્થા શરૂ કરવાનું નકકી થયું છે.

—હીંદી પાર્લામેન્ટના સભ્ય શ્રી બી. આર. ભગતની મધ્યસ્થ સરકારમાં ડેપ્યુટી મિનિસ્ટર તરીકે નીમણુંક થઇ છે. તેઓ નાણાં ખાતામાં કામ કરશે.

P.O. Box 2156 Tel. Add.: "Bhaisons" Phone: 28298

K. HARIBHAI

(ESTABLISHED 1905)

Wholesale Produce and General Merchant.

Importer of all kinds of Eastern Produce.

We buy all kinds of S.A. Produce for Cash.

Special offer of the following best quality Imported goods. (Open Stocks)

		per lb.		per lb.
No. 1.	Oily Toordhall	1/3	F/Grade Loose Tea ...	4/3
"	Chana dhall ...	11d.	Severdhani Sopari	7/-
Pure	Chanaflour ...	1/-	S.B. Nuts No 2.	2/6
"	Urad Flour ...	1/7	Jeera	2/-
	Urad Dhall ...	1/3	Variari (Soomph)	2/-
	Moong Dhall,	1/1	Mustard Seeds	2/-
	Whole Moong	6d.	Methi Seeds	1/3
	Whole Urad ...	6d.	Whole Dhana	1/3
	Special Peadhall	10d.	Jaggory (Gor)	1/3
	Ordinary Peadhall	7d.	Pure Chillie Powder ...	3/-
	Egyptian Rice	10d.	Pure Haldi Powder ...	2/-
	Whole Bk. Masoor	7d.	Cocoanuts (Fresh Water)) 47/6 per bag of 75	
	Masoor Dhall Red	1/-		
	Tamarind (Amli)	3/3		

ALL ORDERS TO ACCOMPANY CASH

Prices f.o.r. Durban.

We are Stockists of all varieties of Dried Beans.

We supply best Natal Ginger—Price on application.

Prompt attention given to Country orders.

Trade inquiries invited.

Note our Add.: 81 Victoria St., DURBAN.

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

મુંબઈ, તા. ૧૩-૧-૫૬

ભારતના રાજ્યોની પુનર્ઘટના

ભારતના જુદા જુદા રાજ્યોની પુનર્ઘટના માટે નીમાયેલા પંચે જે જુદી જુદી ભલામણો કરી હતી તેણે કેટલીક સમસ્યાઓ ઉભી કરી હતી. પંજાબ મુંબઈ આંધ્ર બંગાળ તથા બિહાર વગેરે રાજ્યોની પુનર્ઘટના અંગેની પંચની ભલામણો એ બારે ખળભળાટ ફેલાવ્યો હતો અને મુંબઈ શહેરના સ્થાન અંગે પણ સખ્ત દલીલબાજી તથા સતત મંત્રણાઓ કરવી પડી હતી. આખરે હાલ પુરતો આ બધી મંત્રણાઓનો અંત આવ્યો છે ને કોંગ્રેસની વરીષ્ઠ સમિતિએ ચોક્કસ નિર્ણયો લઈ લીધા છે. આ નિર્ણયો પ્રમાણે મુંબઈ શહેરને સ્વતંત્ર રાજ્યનો દરજ્જો નહિ મળે પણ એ શહેર સીધી રીતે ભારત સરકારના શાસન નીચે રહેશે. કોંગ્રેસના વરીષ્ઠ નેતાઓ મુંબઈ ગુજરાત તથા મહારાષ્ટ્ર સાથે રહે ને દ્વિભાષી રાજ્ય સ્થાપે તેની તરફેણ કરતા હતા. પણ આ બાબતમાં મહારાષ્ટ્રે રાજદ્વારી ચાલ રમીને ગુજરાતનો તથા કોંગ્રેસી આગેવાનોનો વિશ્વાસ ખોઈ નાખ્યો એટલે આખરે મુંબઈને કેન્દ્રના શાસન નીચે મુકવાનું નક્કી કરવું પડ્યું છે. એજ રીતે બંગાળ બિહારની સરહદો અંગે તથા પંજાબ અંગે પણ ભારે ઉકળાટ ફેલાયો છે. અને એ અંગે પણ નિર્ણયો લેવાઈ ચુક્યા છે. આ નિર્ણયો રવિવારે આ લખાય છે ત્યાં સુધી સત્તાવાર રીતે બહાર પાડવામાં આવ્યા નથી. પણ જે કંઈ નિર્ણયો બહાર પડશે તેની સામે ચોક્કસ વર્ગનો વિરોધ તો હશેજ એટલે ભારત સરકારને તથા જુદા જુદા રાજ્યોની સરકારોને ભારે કઠિન પ્રસંગોનો સામનો કરવાનો વખત આવ્યો છે. કેટલાક પ્રદેશોમાં તો ખુદ કોંગ્રેસને માટે પણ બહુજ કપરા સંજોગો ઉભા થયા છે. દાખલા તરીકે મહારાષ્ટ્રના નેતાઓએ તો એવી વાતો કરી હતી કે મુંબઈ મહારાષ્ટ્રમાં અમે લાવશુંજ. હવે એ પરીસ્થિતિ ઉભી નહિ થાય તો બીન કોંગ્રેસી રાજદ્વારી પક્ષો એવું વાતાવરણ ઉભું કરશે કે જેથી કોંગ્રેસને ચુંટણીમાં તથા અન્ય રીતે મહારાષ્ટ્રમાં ઘણો ધક્કો પહોંચશે. મુંબઈને કેંદ્ર નીચે મુકવામાં આવશે તો મુંબઈ સુધરાઈને વધારે વિશાળ સત્તા આપવામાં આવશે. તથા કેળવણી જાહેર બાંધકામ ખાતું વગેરે પણ સુધરાઈના હાથ નીચે જ રહેશે.

પાકીસ્તાની મુસ્લીમો હજુ ભારતમાં છે!

ભારતની ધરતી પર કુસંપના બી વાવીને—પાકીસ્તાનની સ્થાપના કરીને બ્રિટિશરો ચાલ્યા ગયા. પણ એ લોકો એવી રીતે ચાલ્યા ગયા કે જેથી અંતે તો અંગ્રેજ અને ભારત સરકાર વચ્ચે શુભેચ્છા જળવાઈ રહી અને આજેય ભારત અને બ્રિટન એક બીજા પ્રત્યે ઘુરકવાને બદલે પ્રેમ અને સન્માનથી વર્તે છે.

પણ પાકીસ્તાનની સ્થાપના માટે જેમણે તનતોડ મહેનત કરી હતી તેવા ઉત્તર પ્રદેશના કેટલાક મુસ્લિમો પાકીસ્તાન જઈ શક્યા નથી. ભારતમાંની તેમની માલ મિલ્કત સાચવવા પણ એમને માટે ભારતમાં રહેવાનું અનિવાર્ય હતું. તેઓ ભારતમાં રહેતા છતાં પણ એમના દિલને એમની વફાદારી પાકીસ્તાન પ્રત્યે હતી એ હમણાં પાછું એક બનાવ પરથી સાબિત થયું છે.

બહુજ નાલાયક એ બનાવ છે. પણ જેટલો નાલાયક એ બનાવ છે તેથીયે વધુ નાલાયક એ બનાવ પાછળનું માનસ છે

વાત એમ બની હતી કે ઉત્તર પ્રદેશના કોઈ તોફાની માણસે ત્યાંના એક પત્રમાં જાહેર ખબર આપી કે મારો કુતરો ખોવાઈ ગયો છે. ને એને શોધી આપશે તેને ઇનામ આપવામાં આવશે. કુતરાને મહમદ નામથી બોલાવવામાં આવે તો તે જવાબ-દાદ—આપે છે.

ઉત્તર પ્રદેશના કેટલાક મુસ્લિમોનું દિલ અને લાગણી આ જાહેર ખબરથી ઘવાયા. એમણે વાંધો ઉઠાવ્યો કે મહમદનું નામ કુતરા માટે વાપરીને પેલા જાહેર ખબર વાપરનાર માણસે મહમદ પયગમ્બરનું તથા ઇસ્લામ ધર્મનું અપમાન કર્યું છે. અને પછી તો આ જાહેર ખબર અંગે યુ. પી. ના મુસ્લિમોએ મોટું તોફાન જગાવ્યું એમણે વાવંટોળ ઉઠાવ્યો ને 'જ્યાં જ્યાં મુસ્લિમોનું વર્ચસ્વ હતું ત્યાં ત્યાં સભા' સરઘસો અને હડતાળ પાડયા. એક બે મસ્જીદોમાં તો સભાઓ ભરીને લોહી રેડવાની ધમકીઓ પણ ઉચ્ચારી।

ઉત્તર પ્રદેશની સરકારે આ બાબતમાં ચાંપતી કાળજી લઈને દોડાદોડ કરી મુકી. જાહેર ખબર આપનાર માણસને શોધી કાઢીને પકડયો: એના ઉપર કેસ કર્યો ને અખબાર સામે પણ પગલાં લેવાની જાહેરાત કરી. આ બધું થવા છતાં જેમને તોફાન કરીને મુસ્લિમોની લાગણીજ ઉશ્કેરવી હતી તેવા કેટલાક પાકીસ્તાની માનસના મુસ્લિમોએ ધમાલ હાંકયે રાખ્યું. ને પાકીસ્તાન તથા અન્ય દેશોના એલચી ખાતાઓ સમક્ષ આ બાબત ફરિયાદો કરી. એટલે સુધી કે હમણાંજ ભારતમાં મુસ્લિમો સુખી છે એવી જાહેરાત કરનારા સાઉદી અરેબીયાના રાજાને પણ આ સમાચાર ખાસ પહોંચાડવામાં આવ્યા અને એ રીતે ભારતને માત્ર એક બેજવાબદાર માણસના પાગલપણા ખાતર બદનામ કરવાની કોશિશ કરવામાં આવી. આ બનાવની ટીકા કરતાં ઉત્તર પ્રદેશના ગૃહપ્રધાન શ્રી સંપૂર્ણાનંદે તાજેતરમાં જણાવ્યું હતું કે આ રીતે પરદેશી સત્તાઓ પાસે ફરિયાદ કરવા જનાર લોકોની વર્તણુક ઘણીજ વાંધા ભરી છે. તેમાંય ખાસ કરીને સરકાર જ્યારે દરેકે દરેક પ્રકારની સાવચેતી જાળવે છે. સરકારે જ્યારે તાત્કાલિક પગલાં પણ લીધાં છે ત્યારે તો જે લોકો પરદેશી સરકાર પાસે મદદની અપેક્ષા રાખે તેમની વફાદારી પણ શંકા ઉભી કરે છે.

પાટનગરમાં કમળાનો ઉપદ્રવ

ભારતના પાટનગર દિલ્હી ખાતે બે મહિના પહેલાં એક ભવ્ય ઔદ્યોગિક પ્રદર્શન ભરાયું હતું. જે લોકોએ એ પ્રદર્શન જોયું છે તેઓ કહે છે, કે ભારતના ઇતિહાસમાં ક્યારેય આવું પ્રદર્શન યોજાયું નથી આ પ્રદર્શન જોવા માટે કાશ્મીરથી કન્યાકુમારી સુધીના ને કચ્છથી કલકત્તા સુધીના લાખો માણસો દિલ્હીમાં ભેગા મળ્યા હતા. અને તોય લોકો પ્રદર્શન જોવાથી ધરાયા નહિ એટલે છ અઠવાડીયાં ચાલનાર એ પ્રદર્શન બે અઠવાડીયાં લંબાવવામાં આવ્યું હતું. હવે તો એ પ્રદર્શન પુરું થયું છે પણ એ પ્રદર્શન જોનારાઓમાંના કેટલાક તકલીફમાં આવી પડયા છે.

પ્રદર્શન ચાલુ હતું તે દરમ્યાન જ ઉત્તર પ્રદેશમાં સારી એવી જળરેલ આવી હતી. અને દિલ્હી તથા આજુ બાજુમાં બધે જળ બંબાકાર થઈ ગયું હતું. દિલ્હી શહેરમાં પણ અમુક વિસ્તારોમાં ખુબખુબ પાણી ભરાઈ ગયા હતા. આ જળરેલને પરિણામે કોઈ એક નાળાનું કેટલુંક પાણી પુરું પાડતાં તળાવોમાં પહોંચ્યું.

પરિણામ એ આવ્યું છે કે દિલ્હીનું પાણી પીનારા હજારો માણસોને કમળાનો રોગ લાગુ પડયો છે. આજ સુધીમાં ૮૦ જેટલા માણસો એ રોગને કારણે માર્યા ગયા છે ને ૫ થી ૬ હજાર માણસો એ રોગમાં પટકાઈ પડયા છે. પ્રદર્શનમાં ગયેલા કેટલાક માણસોને પણ પોતાને ગામ પહોંચ્યા પછી આ રોગ લાગુ પડયાના સમાચારો આવ્યા છે તે આમ પ્રદર્શન એક મનોરંજનનું સાધન બનવાને બદલે આફતનું સાધન થઈ પડયું છે. દિલ્હીની સરકારે આ બાબત તપાસ કરવા ને રોગનું કારણ શોધી કાઢવા એક ભારે મોટી સમિતિ નીમી છે.

કચ્છમાં દારૂબંધીનો શરૂ થયેલો અમલ

ભારતને પશ્ચિમ ખુણે પડેલું કચ્છ આમ તો સાવ નાનકડું રાજ્ય છે. પુરી પાંચ લાખની યે ત્યાં વસતિ નથી. ભારતમાં એનું જોડાણ થયું ત્યાં સુધી તો એ રાજ્ય એટલું પછાત હતું કે ત્યાં એક છાપખાનું કે લોટ દળવાની ચક્કી સ્થાપવાની પણ મનાઈ હતી. એ કચ્છના પણ દિ' ઉઘડયા. ભારતનું ભાવિ, કચ્છનું ભાવિ, દેશી રાજ્યોનું ભાવિ બધુંય બદલાયાં. પુ. બાપુજી તથા રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસના પ્રતાપે કરોડો લોકો આઝાદ થયા.

એ આઝાદી આવી તે દિવસથી કચ્છની આબાદી વધી છે. કચ્છમાં વિકાસ યોજનાઓ, ગ્રામ પંચાયતો, શાળાઓ, કોલેજો, દવાખાનાઓ વધુને વધુ બંધાવા લાગ્યાં છે. એક બાજુ આ રીતે સર્જનાત્મક પ્રવૃત્તિ થઈ રહી છે ત્યારે બીજી બાજુ ખંડનાત્મક પ્રવૃત્તિને અટકાવવાના પણ સક્રિય અને આગ્રહી પગલાં લેવાઈ રહ્યાં છે. કચ્છે ગઈ તા સાતમી જાન્યુઆરીથી સંપૂર્ણ દારૂબંધી દાખલ કરી છે. સવારથી સાંજ સુધી મહેનત કરીને આખીયું કે કોરી કમાઈ લેનારા જે મજુરો રાતભર પીઠામાં પડયા રહેતા હતા તે હવે પોતાની પસીનાની કમાણી લઈને ઘેર જશે ને એમના કુટુંબ કબીલાને આનંદ આપશે. દારૂબંધીને લીધે કચ્છ રાજ્યની તિજોરીને સાડા ચાર લાખ રૂપિયાની ખોટ તો જશે જ પણ આવી ખોટ કલ્યાણ રાજ્યમાં શું હિસાબમાં હોય!

વેચવાના છે

નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બજારમાં ત્યા સોસાયટીઓમાં મકાન અગર ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવીંગ્સ સર્ટીફીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત વ્યાજ) ખરીદવા લખો:

એમ. જનાર્દન ભટ્ટ.
Authorised Agent For
Government of India
National Saving Certificate.
બાળા સાહેબની હવેલી,
Navsari, Bombay, India.

દ્રાક્ષ (Grape)નો ઉપયોગ

"લહરી"

આ પ્રદેશમાં દ્રાક્ષ "ગ્રેઈપ"નો પાક પુષ્કળ થાય છે. હમણાં એની સીઝન શરૂ થઈ છે. વર્ષના આ કેક માસ એ મળી શકે છે. અને એનો ઉપયોગ ફ્રુટ-મેવા તરીકે સૌ કોઈ કરે છે. છતાં તેને જો પ્રાયોગિક રીતે ખાવામાં આવે તો કેટલાક ખાસ લાભો પણ મેળવી શકાય છે. એમાં રહેલાં જુદાં જુદાં તત્ત્વોનું પૃથક્કરણ કરી તેને ક્યારે ખાવાથી ફાયદો થાય છે. તે વિષે વૈદ્ય જાદવજી નરભેરામ શાસ્ત્રીએ એક લેખ ગત વર્ષનાં "જનકલ્યાણ" માસિકમાં આપેલો છે. તે વાંચકોની જાણ માટે અત્રે સાભાર રજુ કરાય છે.

દ્રાક્ષમાં દર રતલે ત્રણ અધોળ જેટલાં નીચે લખેલાં ૧૮ જાતનાં નક્કર દ્રવ્યો અને બાકીનું પાણી રહેલું છે. ૧. ગ્લુકોઝ; ૨. ગુંદરનો પદાર્થ; ૩. ટેનીન; ૪. પોટાશિયમ; ૫ બાઈ-ટ્રેટ; ૬. ટાર્ટ્ટ ઓફ લાઈમ; ૭. મેગ્નેશિયા; ૮. એલમ; ૯. પોટાશિયમ ક્લોરાઈડ; ૧૦. લોટ; ૧૧. સોડિયમ ક્લોરાઈડ; ૧૨. ટાર્ટરિક એસીડ; ૧૩. સાઈટ્રીક એસીડ; ૧૪. મેલીક એસીડ; ૧૫. રસેમિક; એસીડ; ૧૬. આલ્બ્યુમિન; ૧૭. સ્નાયુવર્ધક તત્ત્વ; ૧૮. ફોસ્ફેરીક એસીડ અને ૧૯. પાણી.

દ્રાક્ષ ગુણ: પિત્તશામક, રક્તવર્ધક, રક્તશોધક અને બુદ્ધિવર્ધક ઉપરાંત દાહ, પિત્તજ્વર, ઉષ્મા તથા ખોટી ગરમીને મટાડે છે. એના અજબ ગુણોથી નીચેના વ્યાધિ સારા થઈ શકે છે.

કેન્સર—ગળામાં થતો કેન્સરનો વ્યાધિ જે અતિ દુઃખદાયક ગણાય છે તેને મટાડવામાં આજે જગતની વિદ્વાન ધણી થિયરીઓએ હાથ ખંખેરી નાખ્યા છે. જે થયા પછી દુધ અને પાણી પણ મહા મુશીબતે ગળા નીચે ઉતારાતું હોય છે. તેવા દરદીઓને અન્નજળ બંધ કરાવી દરરોજ લીલી દ્રાક્ષ ભરપેટ આપવામાં આવે અને દેશી દવાઓમાં કેલ્શ્યમનાં તત્ત્વો જેમાં વધારે હોય એવી દવાઓ અપાય તો ત્રણ મહિનાના આ પ્રયોગથી કેન્સર મટે છે.

હરસ-મસા—હરસના દરદીઓને લોહી બંધ થતું ન હોય ત વખતે લીલી દ્રાક્ષ સારા પ્રમાણમાં આપવાથી તથા જમાં લોહનાં તત્ત્વો વિશેષ હોય એવી દવાઓ ચાલુ કરવાથી લોહી બંધ થાય છે અને હરસ સુકાઈ જાય છે તથા એકાદ મહિનામાં તો ગુમાવેલું લોહી ફરી મેળવીને તે દરદી ટટ્ટાર બને છે.

ખરજવા-વિદ્રથી-માંસાર્બુદના દરદીઓને છુટથી લીલી દ્રાક્ષ આપવામાં આવે તો તેમનો વ્યાધિ જલદી નાબુદ થાય છે અને લોહી શુદ્ધ બની નવું ચેતન આવે છે. આવા દરદીઓને જેમાં ગુગળનું પ્રમાણ વધુ આવતું હોય એવી દવા દ્રાક્ષ સાથે આપવી જોઈએ.

કબજીયાત—બપોરે ત્રણ વાગતાના સુમારે પાશેરથી અડધો શેર દ્રાક્ષ જો ખાવામાં આવે તો સવારે દસ્ત સાફ આવે છે. કારણ કે રક્તવાહિની શિરાઓમાં જે બરડપણું આવી ગયું હોય, તેને બદલે લીલી દ્રાક્ષનો રસ કોમળતા લાવે છે. અને આંતરડાંની આંતરત્વચાને કામ કરતી બનાવે છે. એટલે આંતરડાંમાં રસ ઝરવા લાગે છે. તે મળને એકત્ર કરીને નીચે ધકેલે છે. નિયમિત એકાદ બે મહિના દ્રાક્ષ લેવામાં આવે તો કબજીયાતનું દર્દ હંમેશને માટે નાબુદ થાય છે.

ઉપરાંત પેટના ચપટા કરમને કાયમને માટે દ્રાક્ષ નાબુદ કરે છે. મૂત્રાશય તથા ગુદાને તાકાત આપે છે. મૂત્રપીંડને કામ કરતા બનાવી મૂત્રમાં જતા પદાર્થને રોકી લઈ પીશાબ સાફ લાવે છે. પિતની ગરમીનો નાશ કરે છે. મગજને ભરે છે. તથા પિત્તાધિક્ય દોષને દુર કરે છે. પિત્તની પથરીને નાબુદ કરવામાં લીલી દ્રાક્ષ જેવું એકે નથી. લીવરનો વધારો કે લીવર દોષને લીધે થયેલી રીકાશને મટાડે છે.

જેવી રીતે મોટી ઉમરનાં માણસોને લીલી દ્રાક્ષ ઉપયોગી જણાઈ છે તેવી જ રીતે નાની ઉમરનાં ધાવણાં બાળકોને પણ જો છુટથી દ્રાક્ષ અપાય તો તેને કોઈ પણ જાતનું નુકસાન કરતી નથી. ખાસ કરીને જ્યારે બાળકોને દાંત આવતા હોય ત્યારે તો લીલી દ્રાક્ષ બહુ ઉપયોગી છે બે બે તોલા દરરોજ દાંત આવતા બાળકને અપાય તો તેના દાંત જલદી બહાર નીકળે છે. દાંત આવવાને લીધે થતા લીલા ઝાડા બંધ થાય છે. શરીરનું ગળવું બંધ થઈ લોહી વૃદ્ધિ થાય છે. બાળકનું મોઢું, આવી ગયું હોય, તાળવું, મળું, અલેફાંમાં એવું કંઈ થાયને ધાવી નથી શકતું. એવા બાળકને લીલી દ્રાક્ષ અથવા તેનો રસ બે બે તોલા આપવાથી જલદી સુધરી જઈ તદ્દન સારૂં થઈ જાય છે.

સ્ત્રીઓના રક્તપ્રદર તથા લોહીવામાં લીલી દ્રાક્ષ બહુજ ઉપયોગી તથા અત્યંત ગુણકારી જણાઈ છે. દરરોજ અરધા રતલથી બે રતલ સુધી લીલી દ્રાક્ષ આપવાની શરૂ કરતાંની સાથે જ લોહીવા બંધ થઈને સ્ત્રી સ્વસ્થ બને છે. ખોટી ગરમી નાબુદ થાય છે. અટકાવ નિયમિત આવે છે તથા લોહીવાના કારણે શરીર નંખાઈ ગયું હોય તે ટટ્ટાર બને છે. એકાદ મહિનામાં ચહેરો લાલ સુરેખ બનાવે છે.

ખાવાનો સમય—દ્રાક્ષ ખાવાનો ખરો સમય સાંજે ત્રણથી પાંચ વાગ્યાની અંદરનો છે. ઘણા માણસો સવારે નરણા કોઠે દ્રાક્ષ ખાય છે. પણ એના કરતાં સાંજની વખતે દ્રાક્ષ લેવી ઉત્તમ છે. કારણ કે બપોરે ખાધેલા ખોરાકનું ત્રણેક વાગ્યે રસમય પ્રવાહી બને છે. એ રસ ઉપર રક્તવાહિનીઓ શોષણ ક્રિયા ચલાવતી હોય છે તે વખતે એ રસમાં દ્રાક્ષ જતાં એનો એસીડ ઝડપભેર ક્રિયા ઉત્પન્ન કરે છે તદ્દન નિરોગી અને સ્વસ્થ મનુષ્ય પણ ઉત્તમ મેવાની દ્રષ્ટિએ દ્રાક્ષ ખાઈ શકે છે. શરીર અને ચહેરા ઉપર લાલિમા અને લોહી વધારવાની ઈચ્છા વાળા કેરીની માફક છુટથી દ્રાક્ષ લઈ શકે છે. એકાદ મહિનો અડધો શેરથી એક શેર દ્રાક્ષ કટકે કટકે આખા દિવસમાં લેતા રહે અને પછી ચહેરા સામે અરીસો ધરી વજનના કાંટા ઉપર પગ મૂકે તો જરૂર ફેરફાર થયેલો જણાશે.

પરેજી—દ્રાક્ષના પ્રયોગ વખતે ભૂસું, ચવાણુ, ચેવડો, ભજીયાં વગેરે પદાર્થો બીલકુલ નહિ ખાવા. કારણ કે દ્રાક્ષના રસને અને એ ચીજોને બે શોકગો જેટલું વેર ગણાય છે. જેથી ઉલટી અસર થવાનો સંભવ હોય છે. તેમજ નીચે જણાવેલી પ્રકૃતિના માણસોએ લીલી દ્રાક્ષનો ઉપયોગ ન કરવો જોઈએ.

૧. જેમને ખાટા ઘચરકા આવતા હોય; ૨. છાતીએ દાહ બળતો હોય; ૩. સંધિવા થયો હોય; ૪. પેટમાંથી ગેસ (ઓડકાર) ઉત્પન્ન થયા કરતા હોય. આ માણસોને માટે લીલી દ્રાક્ષ હિતાવહ નથી ગણાતી.

લીલી દ્રાક્ષ મોસમમાંજ મળી શકે છે. જેથી વ્યાધિ પરત્વેના પ્રયોગો દ્રાક્ષની મોસમમાંજ કરી શકાય. પરંતુ ખાસ પ્રસંગોમાં દ્રાક્ષના રસનો પણ ઉપયોગ થઈ શકે છે. જેને દેશી ભાષામાં દ્રાક્ષાસવ કહે છે. આ પ્રદેશમાં પણ દ્રાક્ષનો રસ બનાવાય છે. તે *grape juice* કહેવાય છે *wine*માં આલ્કોહોલ હોવાથી કામમાં નથી આવતો. બીજું દવા તરીકે વપરાતા *wine*માં પશુનું લોહી હોય છે જેથી *grape juice* ચોખ્ખો મેળવી લેવો.

બુકકીપીંગ, ઈનકમ ટેક્સ રીટર્ન્સ, લાઈસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઈનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેકોસા હાઉસ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરેરાસ્ટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩-૧૬૫૪.

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રાસ્તી ૧૯૫૬ જાન્યુ.-ફેબ્રુ	હીંદુ ૨૦૧૨ પૌષ-મહા	મુસલમાન ૧૩૭૫ હીજરી જ.ઉ.આખર	પારસી ૧૩૨૫ અપરદાદ શહેરેવર	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મીક તહેવારો-ઉત્સવો
શુક્ર	૨૭	સુદ ૧૫	૧૩	૨૮	૫-૧૫	૬-૫૮	અંબામાતાનો જન્મ દિન
શની	૨૮	વદ ૧	૧૪	૨૯	૫-૧૬	૬-૫૭	
રવી	૨૯	,, ૨	૧૫	૩૦	૫-૧૬	૬-૫૭	
સોમ	૩૦	,, ૩	૧૬	૧	૫-૧૭	૬-૫૬	મહાત્મા ગાંધી નિર્વાણદિન
મંગળ	૩૧	,, ૪	૧૭	૨	૫-૧૭	૬-૫૬	
બુધ	૧	,, ૫	૧૮	૩	૫-૧૮	૬-૫૫	
ગુરૂ	૨	,, ૬	૧૯	૪	૫-૧૮	૬-૫૫	
શુક્ર	૩	,, ૭	૨૦	૫	૫-૧૯	૬-૫૪	સ્વામી વિવેકાનંદ જયંતી
શની	૪	,, ૮	૨૧	૬	૫-૧૯	૬-૫૪	
રવી	૫	,, ૯	૨૨	૭	૫-૨૦	૬-૫૩	
સોમ	૬	,, ૧૦	૨૩	૮	૫-૨૦	૬-૫૩	
મંગળ	૭	,, ૧૧	૨૪	૯	૫-૨૧	૬-૫૨	પટ્તિલા અગિયારશ
બુધ	૮	,, ૧૨	૨૫	૧૦	૫-૨૧	૬-૫૨	
ગુરૂ	૯	,, ૧૩	૨૬	૧૧	૫-૨૨	૬-૫૧	શિવરાત્રિ

અમારી નવી ચાલુ વાર્તા

ધૂપ સુગંધ

લેખક: સોપાન

પૂર્વકથા: વંશપરંપરાગત ઉતરી આવેલી ખાનદાનીના પ્રતીક સમા ધર્મપરાયણ ને મૃદુ સ્વભાવના હરિવલ્લભ ને કૈલાસબાને માધવી નામની એકની એક પુત્રી છે. દોઢેક વર્ષ પહેલાં અશોક નામનો પુત્ર ગુમાવ્યો છે ને તે પછી માધવી ઉપર જ જીવનની સર્વ આશાઓ કેન્દ્રિત થઇ છે. માધવી માતાપિતાના વારસાને દીપાવનારી મુગ્ધ કન્યા છે, તરલિકા એની નિકટની મિત્ર છે. કોલેજમાં સૌનું ધ્યાન ખેંચતો ને પોતાના જીવન વિષે રહસ્ય ઉભુ કરતો કમલનયન નામનો વિદ્યાર્થી છે. એ કવિ, નટ, દિગ્દર્શક છે, મસ્તીથી જીવે છે. કોલેજના સમારંભ માટે કમલેશે એક ગીતનાટિકા લખી છે, કોઇ પાસેથી સાંભળ્યું છે કે માધવીનો કંઠ મીઠો છે, એ તેને નાયકવૃંદમાં રહેવાનું આમંત્રણ આપે છે, આ પરિચયથી એની સુતેલી લાગણીઓ જાગૃત થઇ જાય છે ને મનથી મુંઝાતી એ ઘેર આવે છે, માતા પિતા એના વેવિશાળની વાત કરતા હોય છે ને એ પહોંચે છે; માધવીને અસ્વસ્થ જોઇ તેઓ ચીંતાતુર બને છે, માધવી મુંઝવણ છુપાવી શકતી નથી, બીજે દિવસે એવી જ માનસીક સ્થિતિમાં તે કોલેજમાં જાય છે. મીરાંનું એક ભજન એ ગાય છે ને કમલેશ પણ તેના ઉપર મુગ્ધ બને છે. સૌને લાગે છે કે બંને પ્રેમમાં ખેંચાયાં છે. માતાપિતા એના વેવિશાળની ચીંતામાં આગળ વધ્યાં છે. માધવી પ્રસન્ન મુંઝવણ અનુભવતી ઘેર આવી છે. હવે એ મનના ભાવો દબાવે છે. આ બાજુ માધવીનું ગીત સાંભળ્યા પછી કમલેશ પોતાની નાટિકા નહિ ભજવવાનું નક્કી કરે છે. એમાંથી લાગણીનો સંઘર્ષ પેદા થાય છે. માધવી હીંમત ભેર પ્રેમને માર્ગે આગળ ધપે છે. કમલેશનું રચેલું નાટક વાંચી માધવીની મુગ્ધતામાં વધારો થાય છે. કુમાર તરફથી નૈનીતાલ આવવાનું આમંત્રણ મળે છે. કુટુમ્બનાં સ્નેહી ઉપેન્દ્ર ને મનોરમા પાસેથી એક બ્રાહ્મણ-કન્યા ને ખ્રિસ્તી યુવકના પ્રેમકિસ્સાની કથા જાણતા હરિવલ્લભના માનસિક પ્રવાહોનો માધવીને વિશેષ પરિચય થાય છે...... હવે આગળ વાંચો.

પ્રકરણ પાંચમું

(ગતાંકથી ચાલુ)

કોલેજ શરૂ થઇ. અભ્યાસમાં સૌ પરોવાયાં. વચ્ચે સમય મળ્યો ત્યારે કમલેશે પુછ્યું: 'તમને ખરેખર એમ લાગે છે કે આ નાટિકા સારી જશે?'

'નાટિકા કેવી જશે તેમાં હું ન સમજુ મને તો એ ખુબ ગમી છે. અને એના ગીતો હું સારી રીતે ગાઇ શકીશ.' માધવીએ કહ્યું.

કમલેશનુ મન હવે એજ નાટિકા ભજવવા તરફ વળ્યું હતું. નાટિકા માધવીને આકર્ષી ગઇ એ તેને માટે સંતોષનો વિષય હતો જ, પરંતુ તેથી વધુ આનંદ તો એનાં ગીતો હવે માધવીના કંઠેથી વહેશે તેનો થતો હતો. એણે વર્ગમાં જ આખી નાટિકા ઉપર ફરીને નજર ફેરવી લીધા ને ગીતો યે યાદ કરી લીધાં. કમલેશને થયું: 'આ નાટિકામાં મારી ભાવના, ઇચ્છા, આકાંક્ષા વગેરે ઠલવાયા છે ને તેથી જ માધવીને તેનું આકર્ષણ થયું હશે, સ્વતંત્ર રીતે તો આ ગીતો સામાન્ય જ છે.'

કોલેજ પૂરી થતાં માધવી જ તેને મળવા ગઇ. તરલિકાને થયું, માધવી વધુ ઝડપથી આગળ વધી રહી છે, પરંતુ એ કશું બોલી નહિ, તેમ તેની સાથે ગઇ પણ નહિ.

માધવીએ કમલેશને પુછ્યું: 'કાવ્યો ક્યારે આપશો?'

જ્યારે કહેશો ત્યારે.'

એ જ કહી રહી છું ને!' માધવી હસી.

'તો ચાલો.'

માધવીએ તરત જ તરલિકા સામે નજર કરી. એ દુર ઉભી એને જોઇ રહી હતી. માધવીએ તેને પાસે બોલાવી.

'ચાલો કાવ્યો લઇ આવીએ.' માધવીએ કહ્યું.

'મારી જરૂર છે?' તરલિકાએ પુછ્યું...માધવી કંઇ ઉત્તર આપે ત્યાં એણે જ કહ્યું: 'કહે ને કે હજી થોડા દીવસ જરૂર છે!'

માધવી હસી પડી. કમલેશની આંખોમાં આનંદ ઉભરી આવ્યો. તરલિકા તેની સામે જોઇ બોલી:

'કવિ કમલેશ પણ હવે કંઇક પ્રસન્ન ગંભીર થતા જાય છે. મસ્તી જાણે ભુલતા જતા હોય એમ લાગે છે.'

'ખરેખર?' કમલેશ જોરથી હસ્યો.

'હા, ખરે...ખર!' તરલિકાએ હસીને વ્યંગ કર્યો. ત્રણેય હોસ્ટેલ તરફ ચાલ્યા.

'નાટિકાનું હવે ક્યારે શરૂ કરીશું?' માર્ગમાં કમલેશે તરલિકાને પુછ્યું.

'જ્યારે દિગ્દર્શકની આજ્ઞા થશે ત્યારે.' તરલિકાએ કહ્યું.

'દિગ્દર્શકે નિર્ણય કરી લીધો છે.' એટલું કહી કમલેશ પોતાની ઓરડી તરફ ગયો ને થોડીજ વારમાં એ બાંધેલી ચોપડીઓ ને એક ફાઇલ લઇ આવ્યો.

'આટલાં બધાં કાવ્યો છે?' તરલિકાએ પુછ્યું.

'આ ચોથો જ હિસ્સો છે, બીજાં સુરત પડયાં છે.'

'સુરત?' માધવીએ આશ્ચર્ય વ્યકત કર્યું.

'મારૂં ઘર સુરતમાં છે.'

'સુરતમાં? તમે ગુજરાતી છો?' માધવીએ વિસ્મયથી પુછ્યું.

'હા ને ના.' કમલેશ હસ્યો. 'ઘર સુરતમાં છે, પણ હું ગુજરાતી નથી.'

'તમારે એ બધું અમને કહેવાનું છે.' માધવીએ કહ્યું.

'જીવનકથાનો ક્રમ તો કાવ્યો પછી આવશે ને?' કમલેશ બોલ્યો.

માધવી વિચારમાં પડી. એને થયું, કમલેશના જીવન વિષે આજે જ જાણી શકાય તો કેવું સારૂં! એ વિચારતી હતી ત્યાં કમલેશે પુછ્યું:

'તમારા જીવન વિષે પણ મને જણાવશો ને?'

'મને ઓટ જોવી ગમે જ નહિ, દરિયો જાણે દરિદ્ર ને ચેતનહીન બની ગયો હોય એવું લાગે.' તરલિકા બોલી.

'તમને?' કમલેશે માધવીને પુછ્યું.

'હું તો કોઇવાર આ રીતે આવી જ નથી, પણ ઓટ કરતાં ભરતી વધુ ગમે તે ખરૂં.'

'પણ ભરતી ને ઓટ, એમાંથી એકેયની અવગણના થઇ શકે ખરી?' કમલેશ જાણે તત્ત્વજ્ઞાનમાં ઉતરતો હોય એમ બોલ્યો.

તરલિકાએ તરત જ હસીને કહ્યું:

'એવું તો અનેક દ્વંદ્વો વિષે કહી શકાય. દિવસ ને રાત, પ્રકાશ ને અંધકાર, આશા ને નિરાશા, પ્રેમને ...ને?' એ હસી પડી.

'ઘૃણા, દ્વેષ, સ્વાર્થ...એ નહિ તો જડતા, શૂન્યતા' કમલેશ બોલ્યો. માધવી એની વાણીથી પ્રસન્ન થઇ.

સુર્ય સહેજ નમ્યો. પવનની આછી લહર પણ શરૂ થઇ. કમલેશને વાતાવરણનો પલટો ગમ્યો હોય એમ લાગ્યું. એણે માધવીને પુછ્યું:

'તમને સાગર કિનારો ગમે કે પહાડનો પ્રદેશ?'

માધવીના માનસ–પરિવર્તનની શંકા કૈલાસબાના દિલમાં જાગી ગઈ છે, હરિવલ્લભ હજી નચીંત છે

'મારા જીવન વિષે? એમાં શું છે? માધવી આશ્ચર્યથી બોલી.

'જે હશે તે.' તરલિકાએ કહ્યું ને તરત ઉમેર્યું: 'એના જીવન વિષે હું જ તમને બધું કહીશ.'

કમલેશને એક વિચાર આવ્યો ને તરત એ બોલ્યો: 'ફરવા જઇશું?'

'ફરવા?' માધવી ચમકી ગઇ. એની નજર ઘડિયાળ ઉપર પડી. ચિંતાની એક રેખા પણ મુખ ઉપર આવી ગઇ.

'મોડું થાય છે, તમારે?' કમલેશે સહાનુભુતિથી પુછ્યું.

'ના, ના,' માધવી સ્વસ્થ રીતે જવાબ આપી શકી નહિ. સહેજે વિચારમાં પડીને બોલી: 'જઇએ થોડી વાર.'

ઘેર કોઇ નારાજ નહિ થાય?' તરલિકાએ પુછ્યું.

'થશે, પણ...'

'તો જઇએ.'

તરલિકા સંમત થઇ ને ત્રણેય ધીમે પગલે આગળ વધ્યાં. થોડીવારમાં દરિયા કિનારે આવ્યાં. આસ પાસ નજર કરી કમલેશે કહ્યું: 'બધું ગમગીન લાગે છે કેમ?'

'બંને.' માધવીએ તરત જ જવાબ આપ્યો.

'સમુદ્રના તરંગ જોવામાં વધુ મઝા આવે કે વિવિધ વૃક્ષો ને ફુલો?'

'બંને' માધવી હસી પડી.

'તમને?' એણે સામે પુછ્યું.

'મને ક્યારે શું ગમે તે કહી શકાય જ નહિ; કોઇ વાર વેરાનમાં પણ સારૂં લાગે ને કોઇવાર ફુલોની રંગબેરંગી દુનિયા પણ ન ગમે. છતાં સમુદ્રના તરંગોથી મન કંઇક શાંત થાય ખરૂં.'

'એટલે કે સાગર વધુ ગમે.' તરલિકા બોલી.

'એમ કહી શકાય.' કમલેશે કહ્યું. 'તમને પ્રવાસનો શોખ ખરો?' માધવીને એણે પુછ્યું.

'પ્રવાસ? પ્રવાસ મને બહુ જ ગમે, પરંતુ પિતાજીને ખાસ રૂચિ નહિ એટલે મને સંતોષ આપવા પુરતા જ તેઓ આવે.' જવાબ આપતાં માધવીને નૈનિતાલ ને પિતાજી બન્નેનું સ્મરણ થઇ આવ્યું. સહજ રીતે એની નજર ફરીને ઘડીયાળ ઉપર ગઇ.

કમલેશ બોલ્યો: 'તમે કંઇ ચિંતામાં છો?'

લગીર પણ નહિ.' માધવીએ જવાબ આપ્યો, પણ એ જવાબના શબ્દો જેવું એના મુખ ઉપર દેખાયું નહિ.

'હું કહું.' તરલિકા બોલી: 'માધવી આ રીતે ફરવાને ટેવાયેલી નથી, એ સહેજ મોડી પડે તો એના માતાપિતા ચિંતા કરે.'

'એમ?...માધવીના પિતાજી શું કરે છે?' એણે પૂછ્યું.

'તમે નથી જાણતા?' તરલિકાએ આશ્ચર્ય વ્યક્ત કર્યું: 'માધવીના પિતાજી અમારા સમાજમાં ને વેપારી આલમમાં ઘણું મોટું સ્થાન ધરાવે છે, એમનું નામ હરિવલ્લભ...'

'નામ તો મેં સાંભળ્યું છે.'

'શી રીતે?' માધવીએ પુછ્યું.

'પ્રસાદકાકા અને દવેસાહેબ એમને ઓળખે છે.' કંઇક સંકોચ સાથે કમલેશ બોલ્યો.

'પ્રસાદકાકા? એ કોણ? દવેસાહેબ એટલે આપણા અધ્યાપક?' માધવી આશ્ચર્ય પામતી પુછવા લાગી.

'હા, એ બંને મારા વડીલો છે.'

'વડીલો?'

'વડીલો જ કહેવા જોઇએ ને?

એમના પ્રતાપે હું આજે આ સ્થિતિમાં છું. સંભવ છે કે તમારા પિતાજીની મદદ પણ મારા અભ્યાસમાં મળી હોય.'

'પણ તમે અહીં ક્યાંથી? એમની પાસે શી રીતે આવ્યા? મુળ ક્યાંના વતની?' માધવીએ પ્રશ્નની પરંપરા શરૂ કરી.

કમલેશ વિચારપૂર્ણ નેત્રે એની સામે જોઇ રહ્યો ને સ્વગત બોલતો હોય એમ કહ્યું: 'વહ તો એક લંબી દુઃખ ભરી કહાની હય!'

માધવી પ્રેમ ને સહાનુભૂતિથી એક ક્ષણ તેની સામે જોઇ રહી ને તે પછી બોલી: 'મારે એ કહાની સાંભળવી છે બોલો, ક્યારે કહેશો?'

'તમે ઇચ્છો ત્યારે.'

'આવતી કાલે જ.'

'કાલે રજા છે.'

'તો પણ હું આવીશ.' માધવી બોલી તરલિકા એની સામે સામે ચિંતાભર્યાં આશ્ચર્યથી જોઇ રહી.

—ક્રમશઃ

[આ વાર્તા લાંબા સમય સુધી ચાલુ રહેશે.] —અધુરૂં.

અમર જ્યોતિ!

લેખકઃ કરસનદાસ કાલીદાસ પ્રજાપતિ
(શિક્ષક: શ્રી ગાંધી ભારત વિદ્યાલય, જોબર્ગ)

ગૌતમ બુદ્ધ ભગવાન પછી અનેક જ્યોત પ્રગટી અને બુઝાઇ, રોજ લાખો જ્યોત પ્રગટતી રહી અને બુઝાતી ગઇ, એવી એ આગિયા જેવી જ્યોત સાથે અંધકાર વધતો ચાલ્યો. હવે એવી એક અમર જ્યોતની જરૂર હતી કે જે વધતા જતા અંધકારને દુર કરી શકે. પણ ગીતા વાક્ય ક્યાં મિથ્યા થયું છે. "ધર્મનું પુનરૂત્થાન કરવા પ્રભુ યુગે યુગે જન્મ લે છે.

તેજ સનાતન સત્યાનુસાર આજથી ૮૭ વર્ષ પૂર્વે સને ૧૮૬૯, ઓકટોબરની ૨૭ તારીખે એક જ્યોત પ્રગટી. માતપિતાએ કે જગતે તે વેળા નહીં જાણ્યું હોય કે અમર જ્યોત પ્રગટી છે. સંતોની ભુમિ એવા વીર સૌરાષ્ટ્રના, સુદામાપૂરીમાં એ જ્યોત પ્રગટી હતી. સામાન્ય અવસરની માફક ને દિવસ આનંદમાં પસાર થયો હતો!

ધીરે ધીરે એ મોહન રૂપી જ્યોતિ ફેલાવા લાગી. એ જ્યોતિએ જગતને અજવાળવા માંડયું:—નિશાળમાં ચોરી ન કરી અને ગુરૂને ગુરૂપણાનું ભાન કરાવ્યું—સોનાનું કડું કાપી કરેલી ભયંકર ભૂલ કબુલી લઇ, વિશ્વને સાચનો માર્ગ બતાવ્યો—વકીલ થઇ એ જ્યોતિ આફ્રિકા આવી. અહીં સત્યાગ્રહનો મંત્ર આપી પ્રગતિને પંથે પ્રયાણ આદર્યું. અને એ જ્યોતિની જરૂર ભારતને પડી, ભારત જઇ એ જ્યોતિ વધુ ફેલાઇ અને...એણે રકતની નદી વહેવડાવ્યા વિના ભારતને સ્વતંત્ર કર્યું. હજુ એ જ્યોતિ વધુ પ્રકાશી રહી હતી ત્યાં......

૩૦મી જાન્યુઆરી ૧૯૪૮નો સંધ્યા કાળ આવ્યો. એ જ્યોતિ બધુ કામ પૂર્ણ કરી શાંત સ્વસ્થ, ધીરે પગલે, રહી હતી. પ્રાર્થના સ્થાન તરફ ચાલી મુખ પર વિષાદની એક પણ રેખા નથી! પ્રિય રામનું નામ હૃદયમાં હર દમ ચાલુ છે. પ્રાર્થના સ્થાન નજીક આવ્યું ત્યાં......

એક યુવાન સામે પગલે ચાલી એ જ્યોતિને બે હાથ જોડી ઉભો રહ્યો, જાણે કોઇ રાહુ ચંદ્રને ગળવા ન આવ્યો હોય! "પ્રણામ બાપુ" અને પછી આ શું?......

ફટ, ફટ, ફટ, જ્યોતિ ઉપર ગોળી છુટી. "હે રામ!" કહી એ જ્યોતિ મંદ પડી ગઇ. માનવ સમુદાય અવાક બન્યો. શું થયું તે જોવા કરોડો આંખ એ બુઝાતી જ્યોત તરફ જોઇ રહી. અને ક્ષણ પછી ખળભળાટ શરૂ થયો.

જ્યોત બુઝાઇ ગઇ! સાચે જ? જોયેલું સત્ય લાગતું નથી. સ્વપ્ન તો નથી! ના, ના, સત્ય લાગે, છે ત્યારે શું, ખરેખર જ્યોત બુઝાઇ ગઇ?

વીજળી વેગે વાત ફેલાઇ. અને થોડા જ વખતમાં જગતે જાણ્યું કે એક વિશ્વજ્યોત બુઝાઇ ગઇ! દુનીયા કકળી ઉઠી. આંખો આંસુભીની થઇ ગઇ! અને એ આસુંને કવિઓએ કવિતામાં ઉતાર્યાં, લેખકોએ તેનો શબ્દ દેહ આપ્યો. કલાકારોએ તેને કલામાં ચિતર્યા!

વીજળી ઝબકે તો ક્ષણીક પ્રકાશ મૂકતી જાય. આ વિશ્વ જ્યોત બુઝાઇ પણ યુગો સુધી પ્રકાશ મુકતી ગઇ. એ જ્યોતિ અમર બની ગઇ, કારણ?

"ન તેને છેદતાં શસ્ત્રો, ન તેને
અગ્નિ બાળતો,
ન તેને ભીંજવે વારિ, ન તેને
વાયુ સૂકવે."

અને એ અમર જ્યોતિને ધ્રુવતારક માની વિશ્વ આજે પ્રયાણ કરી રહ્યું છે!'

જરા હસજો

ઉકાળવાનું!

શિક્ષક: પ્રવીણ! તને જરાએ આવડતુ નથી તો પરીક્ષામાં શું ઉકાળીશ?

પ્રવીણ: સાહેબ! પરિક્ષક કહેશે તો ચા, દુધ, કોફી, નહિ તો પરિક્ષકને નાહવા પાણી તો ઉકાળીશ!

* * *

ભેજુ ગરમ છે?

એક હોટલમાં એક ગ્રાહક આવ્યો. તેની પાસે ઓર્ડર લેવા માણસ આવ્યો, ગ્રાહકે પુછ્યું: શું શું છે...?"

"ચેવડો, ભજીયાં, ગાંઠીયા, મિકસચર, પૂરી-બટાટા, ચા, કોફી...બધુ તઇયાર છે."

"ગરમ શુ છે?"

"બધું તાજું છે?"

"તોએ ગરમ શું છે"

"સાહેબ! ચુલામાં આગ ગરમ છે, અને મેનેજરનું ભેજું ગરમ છે! વેઇટરે જરાક તપીને કહ્યું.

"તો એ ગરમ ભેજું એક ડીશ લાવ! ગ્રાહકે કહ્યું. વેઇટર જોતો જ રહ્યો!

* * *

રંડાણા—મુંડાણા

મદ્રાસ સેન્ટ્રલ ઉપર પહેલ વહેલો એક ગુજરાતી ગાડીમાંથી ઉતર્યો.' મજુરને બોલાવીને પુછતાં કહ્યું: "શું લઇશ?"

મજુર કંઇ ન સમજ્યો પણ ઇશારેથી જાણ્યુ કે મજુરી માટે પુછે છે. એટલે તેણે કહ્યું: "મુજાણા!" (ત્રણ આના) ગુજરાતિએ સાંભળ્યું 'મુંડાણા' એટલે જોરથી કહ્યું: "સાલા! જરા જીભ સંભાળીને વાત કરજે. હું કંઇ મદ્રાસી નથી.

મજુર સમજ્યો કે સાહેબ કંઇક ઓછું કરવા કહે છે એટલે કહ્યું: સરી! રંડાણા તેરિમા! (ઠીક! બે આના સમજ્યા) ગુજરાતી ભાઇનો પારોતો "રંડાણા તેરીમા!" સાંભળીને ખુબ જ ચડી ગયો અને તેણે કહ્યું: સાલા! મારીમા શા માટે રંડાય? રંડાય! તારી મા. બિચારો મજુરતો બબુચક જેવો ઉભો રહ્યો.

* * *

પણ......

"ભાઇઓ અને બહેનો!

આપણે આજે સહુ વરસાદ માટે પ્રાર્થના કરવા ભેગા થયા છીએ પણ ......!" શોક પૂર્ણ દષ્ટિએ નેતાએ માનવ મેદની તરફ જોઇને કહ્યું: તમે છત્રીઓ કેમ લાવ્યા નથી?

સં: ન.ના. દેશાઇ

જોઇએ છે
કોડકાં
તમારાં સ્ટેશન કે સાઇડીંગે
પહોંચતાં કરવા માટે
અમે ટનના
પા. ૭ આપીશું
ખાલી બેગો રેલ ફીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો:
THE
BULLBRAND
FERTILIZERS LTD.
SARNIA NATAL.

K. M. Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

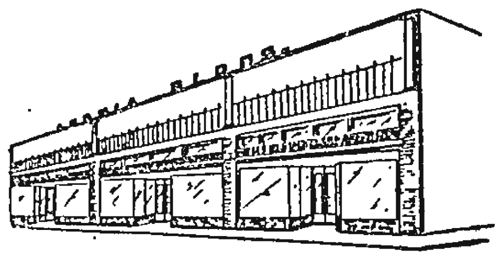

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની અંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીટી બકકલ ઍરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

તાજું ઉમદા ફ્રૂટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૮ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણ ૧૦ પેની રતલ, પાપડ નં.૧, શી. ૧૦–૦ ૧૦૦. નં. ૨, શી. ૮–૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદુ.

કપુરી અને ચેવલી પાન બજાર ભાવ પોસ્ટેજ જુદું. બારકીટ શી. ૧૦–૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બારકીટ શી. ૧૧ ડઝન.

કાંદા, બટેટા (આલુ) હમેશાં હમારે ત્યાંથી મળશે.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાકટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિકટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

Phone 22905 Tel. ADD.: "GANDABHAI"

The Home Of

INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઇની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

નો. રોડેશીયા શી. ૧–૦ રતલે. સધન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે: યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

"તાપના દિવસોમાં વાંચવા લાયક મનરંજન પુસ્તકો"

ઘરની રાણી	૧	૧	૬
દુધમંગા		૮	૬
જમાનાની ઝલક		૭	૬
શેફાલી		૮	૬
આપણો ઘરસંસાર		૮	૬
પ્રેમનું પરિણામ		૮	૬
ખુશીનો ખજાનો		૮	૬
બીજનેસ ગાઈડ અને વેપારી ભોમીયો		૧૫	૬
પહેલું પારણું	૧	●	૦
ગૃહીણી મિત્ર		૧૭	૬
સંસ્કાર લક્ષ્મી	૧	૨	૬
પ્રેમ પરખ		૫	૬
સરળ સંતતિ નિયમન અને કુદરતી કુટુંબ નિયોજન		૪	૬
શાહજાદી કાશ્મીરા		૭	૬

ઉપલાં પુસ્તકો લગ્ન નિમિત્તે ભેટ આપવા લાયક હોય હમો ગ્રાહકોને ખાસ ભલામણ કરીએ છીએ.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

નવલ કથાઓ

સારા સારા લેખકોનું સુંદર સાહીત્ય

કપાલ કુંડલા (બંકીમ ચંદ્ર)	૬	૬
નવલીકાઓ (મેઘાણી)	૬	૬
સોરઠી ગાથા ૪	૬	૬
મેઘ બીંદુ	૭	૦
ઉભી વાટ	૮	૬
ઉન્નયન	૪	૦
કલાની સહચરી	૫	૦
અદ્ભુદ ધારા	૭	૬
શહીદોનો સંદેશ (આયરલેન્ડના શહીદ)	૪	૦
માનવતાના લિલામ લેખીકા હેરીયેટ બિચર અનુવાદક શચીન ઓઝા	૧૫	૦
સોનેરી છાયા	૧૦	૦
છાયા પ્રકાશ	૧૭	૬

ર. મ. દેશાઇ કૃત

હિંચડી	૧૨	૦
માનવી ખંડીયેરો (એક રક્ત પિત્તીની આત્મ કથા)	૬	૦
લોક ભાગવત (નાનાભાઈ ભટ્ટ કૃત) શ્રીમદભાગવતની કથાઓ	૨૬	૦
જ્યોતિર્ધરો (૧૮ મહાન નરનારીઓનો ટુંક પરીચય) યશોધર મહેતા	૬	૦
સર્જતા હૈયા (નવલભાઈ શાહ) જ્ઞાન સાથે આનંદ આપતી નવલ કથા	૭	૬
મુક્ત પંખી	૮	૦
યામા	૧૦	૦

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ.

'Indian Opinion,' P. Bag, Durban, Natal.

ગાંધી સાહીત્ય

દ. આ. નો ઈતીહાસ		૭	૬
મહાદેવ દેશાઇનું જીવન ચરીત્ર		૨	૬
મહાદેવ દેશાઈની ડાયરી	ભા. ૧	૧૦	૦
,, ,, ,,	ભા. ૨	૧૨	૦
,, ,, ,,	ભા. ૩	૧૧	૬
,, ,, ,,	ભા. ૪	૮	૦
,, ,, ,,	ભા. ૫	૧૬	૦
બાપુની કારાવાસની કહાણી		૧૫	૦
હસ્ત લીખીત હીંદ સ્વરાજ્ય		૪	૦
આત્મ કથા (ગાંધીજી)		૭	૬
ગાંધીજીની સંક્ષીપ્ત આત્મ કથા		૨	૬
બાપુની ઝાંખી, (કાકા કાલેલકર)		૩	૦
રામ નામ (ગાંધીજી)		૨	૦
બાપુ મારી મા (મનુ ગાંધી)		૧	૬
બાપુની પ્રસાદી		૫	૦
ગાંધીજી અને સામ્યવાદ (કી. મશરૂવાળા)		૩	૦
નીતી નાશને માર્ગે (ગાંધીજી)		૨	૦
અનાસક્તી યોગ (ગાંધીજીએ ગીતાજીનો કરેલો અનુવાદ)		૧	૬
ધર્માત્મા ગોખલે (ગાંધીજી)		૧	૯
આશ્રમ ભજનાવલી		૧	૦
હીંદનો કોમી ત્રીકોણ (કોમવાદ વિશે લખેલું)		૬	૦
આરોગ્યની ચાવી		૧	૬
કીંગ કોંગ એખ સાહસથી ભરપુર બાળ વાર્તા		૩	૦

મળવાનું ઠેકાણું: આ ઓફીસ.

'Indian Opinion' P. Bag., Durban, Natal.

વાંચવા લાયક સાહિત્ય

ગો સેવા (ગાંધીજી)	૨	૦
માનવી ખંડિયેર (અનુ. કાકા કાલેલકર ઝી. મં. મ.)	૧	૦
ગીતા બોધ (ગાંધીજી)	૧	૦
બા બાપુની શીળી છાયામાં (મનુ ગાંધી)	૪	૬
મધુકર (વિનોબા)	૫	૬
ત્યાંગ મુર્તિ અને બીજા લેખો (ગાંધીજી)	૬	૦
ત્યારે કરીશું શું (ટોલ્સટોય)	૪	૯
વ્યાપક ધર્મ ભાવના (ગાંધીજી)	૬	૦
દારૂબંધી (કુમારઅપ્પા)	૧	૩
ઓતરાંતી દીવાલો (કાલેલકર)	૧	૩
કન્યાને પત્રો ન. પરીખ (તારૂણ્યમાં પ્રવેશતી બાળાઓ માટે)	૨	૬
મરકુંજ (મ. ત્રીકમજી ક્ષયરોગી માટે)	૨	૦
ગાંધીજી (બાળકો માટે ચરીત્ર)	૧	૬
વિશ્વશાંતી કાવ્ય (ઉ. જોશી.)	૧	૦
બનોને (શા. અમૃતકોર)	૧	૦
હીંદી રાષ્ટ્રીય મ. સ.નું બંધારણ	૧	૦
ગીતા પદાર્થ કોષ (ગીતાજીમાં આવતાં શબ્દોનો અર્થ)	૧	૦
આત્મ રચના જી. દવે.	૮	૦
દીલ્હી ડાયરી (ગાંધીજી)	૭	૬

મળવાનું ઠેકાણું

INDIAN OPINION,

PRIVATE BAG, DURBAN.

ગુજરાતી સ્કુલોને સુંદર તક

નિશાળના પુસ્તકો

નવયુગ વાચન માળા		
પુસ્તક ચોથુ	૩	૦
નુતન લેખન તાલીમી બર્ગ		
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪. પ્રત્યેકની	૧	૦
ચાલો લખીએ		
ભાગ ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭. પ્રત્યેકની	૧	૩
ભારતનો ઈતિહાસ ભાગ ૧	૨	૦
દેશ વિદેશ ભાગ ૧	૨	૯
ગુજરાતનું ગૌરવ	૧	૯
હીંદના ઈતિહાસની રૂપરેખા ભાગ ૧.	૨	૨
દેશ દીપકો	૨	૦
ભુગોળ પરીચય ભાગ ૩	૧	૧૦
,, ,, ભાગ ૪	૨	૩
પ્રાચીન સમયની રસકથાઓ	૧	૯
મોડલ સ્કુલ અંક ગણિત ભાગ ૧.	૨	૯
મારૂં ગણીત ભાગ ૧	૧	૩
,, ,, ભાગ ૩	૧	૬

'આ પુસ્તકો ડઝન બંધી લેનારને ૧૫ ટકા કમીશન આપવામાં આવશે.

<u>સી. ઓ. ડી. થી માલ મોકલવામાં નહીં આવે.</u>

Obtainable from :

'INDIAN OPINION'

Private Bag,

Durban.

ચોખ્ખા ઘીની બનાવેલી શુદ્ધ મીઠાઇ

અમારી મીઠાઇ ભેળસેળ વગરના ચોખ્ખા માલમાંથી બનાવવામાં આવે છે. દરેક મીઠાઈ જાતી દેખરેખ નીચે બનાવી કાળજીથી પેક કરી રવાના કરવામાં આવશે. આપનો ઓર્ડર વેળાસર મોકલવા વિનંતી છે.

સુતરફેણી સફેદ, લીલી, ગુલાબી શી. ૬-૦ રતલ	પીસ્તા માવા બરફી શી. ૬-૦ રતલ	પોરબંદરની ખાજલી મોળી શી. ૬-૦ રતલ
માવા બરફી શી. ૫-૦ રતલ	કેસરી માંવા બરફી પીસ્તા શી. ૬-૦ રતલ	ચણાનો મગજ શી. ૪-૦ રતલ
બદામ માવા બરફી શી. ૬-૦ રતલ	ભાણવડીયા માવા પેડા શી. ૫-૦ રતલ	સ્ટાર બ્રેન્ડના ગાઠીયા શી. ૩-૦ રતલ
કેસરી માવા પેડા શી. ૬-૦ રતલ	સુરતની માંવા ધારી શી. ૫-૦ રતલ	રાજવંશી પૌવાનો ચેવડો શી. ૬-૦ રતલ
ભાણવડીયા બદામી પેડા શી ૬-૦ રતલ	બદામી માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	પાપડ અડદના નાના ૧૦૦ નંગના શી. ૧૦-૦ મસાલા વાળા
સુરતની પીસ્તા માવા ધારી શી. ૬-૦ રતલ	જામનગરી મેસુબ શી. ૪-૦ રતલ	પાપડ અડદના મસાલા વાળા મોટા, ૧૦૦ નંગના શી. ૧૨-૦
મુંબઇ લીલો હલવો પીસ્તાનો શી. ૬-૦ રતલ	બુન્દીના લાડુ શી ૩-૦ રતલ	દાળ, ફલ્લી શી. ૨-૦ રતલ
મુંબઈ લીલો બદામી હલવો શી. ૬-૦ રતલ	ગુલાબ જાંબુ શી. ૨-૬ રતલ	મીક્સ ફરસાણ શી. ૪-૦ રતલ
પોરબંદરી સાટા શી. ૫-૦ રતલ	**—ફરસાણ—**	મીઠાઇ દીવાળી મીક્સ ૫-૦ રતલ ,, ,, ,, ૪-૦ રતલ
ચુરમાં લાડુ શી. ૩-૦ રતલ	ભાવનગરના ગાંઠીયા ફાફડીયા શી. ૩-૦ રતલ	
કોપરાપાક શી. ૨-૬ રતલ	ઝીણી ચણાના લોટની સેવ શી. ૨-૬ રતલ	
માર્વો મોહનથાર શી. ૪-૦ રતલ		

પોસ્ટેજ : યુનીયનમાં ૩ પેની રતલ

સા. રોડેસીયા ૯ પેની રતલ,

નોર્ધર્ન રોડેસીયા શી. ૧-૦ રતલ

ઓરડર સાથે પૈસા મોકલવા વિનંતી છે

Jethalal's Mithai House

71 Prince Edward Street, Durban.

Telephone: 27780 — P. O. Box 2043.

Tel. Address: "SWEETMEATS"